

OUD HOORN

STEUN DE ACTIE TEGEN DE VERKOOP!

nummer **1**

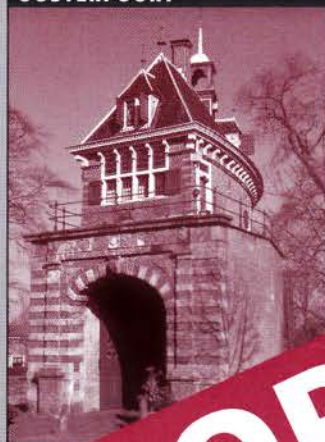
25e jaargang,
15 maart 2003

SINT JANS GASTHUIS

Onderhoud Kerkplein 39
Ligging: vlakbij De Waag op de Rode Steen
Onderhoud: Gemeente Hoorn?

OOSTERPOORT

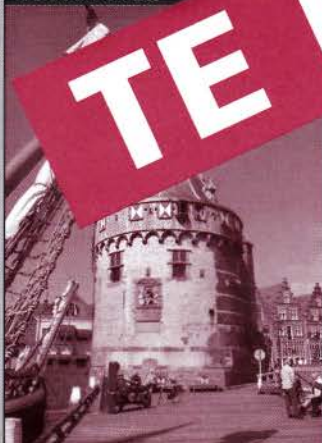

Onderhoud Wissel straat 6-8
Ligging: midden in het oude centrum
Onderhoud: Gemeente Hoorn?

BANK VAN LENING

HOOFDTOREN

Onderhoud Hoofd 2
Ligging: aan het IJzermeester
Onderhoud: Gemeente Hoorn?

DE WAAG VAN HOORN

Onderhoud Rode Steen 8
Ligging: midden in het oude centrum
Onderhoud: Gemeente Hoorn?

TE KOOP...?

In dit nummer o.a:

- Hoorn moet haar topmonumenten behouden
- Jaarverslag en jaarcijfers 2002 en begroting 2003
- bedreiging in de eerste schil 3
- Bronzen legpenning voor Herman Lansdaal

GEMEENTE HOORN WIL DEZE 5 TOPMONUMENTEN VERKOPEN

**Vereniging Oud Hoorn is tegen.
U ook?**

www.verenigingoudhoorn.nl
Het Oost-Indisch Pakhuis, Onder de Boompjes 22
1621 GG Hoorn, T. 0229 27 35 70

Kwartaalblad van de Vereniging Oud Hoorn.
Losse nummers, voorzover voorradig verkrijgbaar tegen betaling van € 4,55 per stuk voor leden en € 5,70 voor niet-leden.

Vereniging Oud Hoorn:

Onder de Boompjes 22
1621 GG Hoorn
Tel. 0229-273570
Tevens voor opgave nieuwe leden
www.verenigingoudhoorn.nl
e-mail: info@verenigingoudhoorn.nl

Openingstijden verenigingsgebouw:

dinsdag, donderdag en
zaterdag 10.00-16.00 uur

Bestuur:

A.G.F. van Weel, voorzitter
Mevr. P.M. Huisman, secretaris
F.L. van Iersel, penningmeester
L.P.M. Hoogeveen, archivaris
A. Boezaard
Mevr. M. Faber-Zwart
J. Rietvink
Mevr. M.A. Veerman-Boon
M.J. Moeskops
M.N. Veerman
J. Bronkhorst

Contributie Oud Hoorn:

minimaal € 20,50 per jaar, inclusief toezending van het kwartaalblad.

Lidmaatschap voor het leven door:

- een éénmalige bijdrage van minimaal € 572,- indien het lid 45 jaar of ouder is, of door:
- een éénmalige bijdrage van minimaal € 409,-, indien het lid 55 jaar of ouder is.

Giro 72 29 54 t.n.v.
Vereniging Oud Hoorn,
Onder de Boompjes 22, 1621 GG Hoorn

Redactiecommissie:

G. de Galan, L.P.M. Hoogeveen,
H.W. Saaltink, Femke Uiterwijk, F.L. Zack

Redactie-adres:

F. Uiterwijk, Grote Oost 98-100
1621 BZ Hoorn, tel. 0229-210220

Ereleden:

Mr. Dr. B.R. Canneman,
oud-burgemeester †
H. Krijgsman, oud-bestuurslid †
C. Koppers, oud-administrateur †
D. Breebaart, oud-voorzitter Stichting
Stadsherstel Hoorn †
Drs. H.M. van den Berg, kunsthistorica
J.L.N. Dijkstra, oud-redactielid †
J.M. Baltus, oud-voorzitter †
J.P.H. v.d. Knaap
J.E.J. Lamers
A. de Graaf

Copyright:

Gehele of gedeeltelijke overname van teksten en/of illustraties uit dit blad is alleen toegestaan na toestemming van de auteur of de redactie van Oud Hoorn.

Productie kwartaalblad:

Vormgeving en pre-press:
Nyvonco, Heerhugowaard
Druk: Drukkerij Klaassen B.V., Zwaag

INHOUD

Hoorn moet haar top-monumenten behouden.....	3
Hoornse monumenten en Hendrick de Keyser.....	5
Van de bestuurstafel.....	7
Kwartaalblad viert 25-jarig jubileum.....	12
'Zuiderzeeballade' in Westfries Museum.....	13
Jaarverslag van de Vereniging Oud Hoorn – 2002.....	14
Toelichting jaarrekening 2002 en begroting 2003.....	17
Bedreigingen in de eerste schil 3.....	20
De Moddermops, een vinding uit Enkhuizen.....	24
Wie weet er meer van Liesje en Wim?.....	27
Stadsbeeld, restauraties, wijzigingen, verval.....	28
Feestelijke boekpresentatie in Oosterkerk.....	34
Herinneringen ophalen in 'Hoorn oh ja' / Prikkel 3.....	35
Verslag van de najaarsledenvergadering.....	36
Bronzen legpenning voor Herman Lansdaal.....	38
Lezers schrijven.....	39
Oud Hoorn website-nieuws.....	40
24 jaargangen kwartaalblad.....	41
Men vraagt ons.....	44
Hoe Hoorn veranderde.....	48

Bij de voorplaat:

Het ontwerp van Eva Kleintjes laat de poster zien die de actie van onze vereniging tegen de verkoop van de vijf afgebeelde monumenten aan de Vereniging Hendrick de Keyser moet ondersteunen.

Foto's en illustraties:

Jan Plukkel, Hans Rob en Frans Zack.

Volgend nummer en inleverdatum kopij:

Het volgende nummer (25e jaargang nr. 2) zal omstreeks 15 juni 2003 verschijnen. U wordt verzocht eventuele kopij voor dit nummer uiterlijk

1 mei 2003 in te leveren bij het redactie-adres: F. Uiterwijk, Grote Oost 98-100
1621 BZ Hoorn.

Westfries Museum:

Rode Steen 1, Hoorn (tel. 0229-280022). Geopend: het gehele jaar, maandag t/m vrijdag van 11.00 -17.00 uur; zaterdag en zondag van 14.00-17.00 uur.
Bureau: Achterom 2-4, 1621 KV Hoorn.

Archiefdienst Westfries Gemeenten:

Het streekarchief is gevestigd in het Stadhuis van Hoorn, Nieuwe Steen 1
tel. 0229 - 252200. Postadres: Archiefdienst Westfries Gemeenten,
Postbus 603, 1620 AR HOORN. emailadres: awg@hoorn.nl
De studiezaal is geopend van maandag t/m vrijdag van 9.00-17.00 uur.
Ná 16.30 uur kunnen geen stukken meer worden aangevraagd.
Avondopenstelling elke tweede en vierde donderdag van de maand van 19.00-21.45 uur. Na 20.00 uur zal de toegang naar de studiezaal worden afgesloten. Uiteraard is het voor bezoekers wel mogelijk op het gewenste tijdstip te vertrekken.

Museum van de Twintigste eeuw / Maquette Hoorn anno 1650. (Eigendom van Ver. Oud Hoorn):

Bierkade 4 en 4a, Hoorn. Geopend: dinsdag t/m zondag van 10.00-17.00 uur.

Hoorn moet haar top-monumenten behouden

Ton van Weel

Geen mens peinst erover de familiejuwelen te verkopen. Hoorns gemeentebestuur is van plan de kroonjuwelen van de stad te verkopen. Plotseling zijn de Hoofdtoren, de Oosterpoort, de Waag, het Sint Jans Gasthuis en de Bank van Lening in de Wisselstraat ongewenste rijksmonumenten die alleen maar kosten. Eigendom en de daarmee verbonden zorg zijn niet langer kerntaak zegt Hoorns college. De idee! Geld en efficiëncy regeren aan de Nieuwe Steen, respect en emotie leggen het af. Besturen met hoofd én hart is toch het adagium? Hoorn sfeer..... en zoveel meer. Hebben onze bestuurders dan niets geleerd van het afgelopen politieke jaar?

Niet langer door Hoorn zelf beschermd: de Hoofdtoren uit 1532, dominante verdedigingstoren in het havenbeeld. De stad afficheert zich bij voorkeur met dit beeldmerk. Wie kreeg er nooit een ansichtkaart met de Hoofdtoren daarop? Uit Nagasaki bijvoorbeeld. Het fries aan de doorgang adviseert de keizer te geven wat hem toebehoort. Houdt aan Hoorn wat aan Hoorn toebehoort, voegen we daar graag aan toe.

De Oosterpoort, enige bewaard gebleven stadspoort in de verdedigingswal van 1577. Ooit beschermde de poort de Horinezen tegen het gevaar van buiten. Nooit gedacht dat het gevaar ook van binnenuit kon komen.

Op het Waaggebouw (1608) prijkt op de eerste verdieping de stedelijke Eenhoorn als schildhouder van het stadswaapen. Hoorn is van plan afstand te doen van de krachtige

symbolische waarde van dit verdedigingsteken. De gouden Johannes de Doper, centraal in de voorgevel van Het Sint Jans Gasthuis (1563), beschermt de zieken en de zwakken. Is Hoorn zo ziek en zo zwak dat zij niet langer meer zelf voor haar waardevolste monument kan zorgen?

De Hoornse Lommerd (1613) aan de Wisselstraat, ooit onderdeel van het Geertenklooster. In oude tijden hield zij de Hoornse armen op de been. De stad moet zich schamen dat zij ook dit symbool van schrijnende armoede wil afstoten. De enige die in dit rijtje ontbreekt, is het Statenlogement. De zorg voor dat gebouw is kennelijk een kerntaak gebleven. Welke rationaliteit zit daaronder?

Ook voor dat gebouwencomplex heeft de Hoornse gemeenschap zich eeuwenlang uitgesloofd. En niet tevergeefs. Ruim vier eeuwen lang zijn al deze monumenten in handen geweest van de Hoornse gemeenschap. In goede tijden maar ook in tijden dat het slecht ging. In tijdsduur winnen de slechte tijden het veruit van de goede.

En nu, nu de Hoornse bevolking welvarender is dan ooit tevoren, nu vindt Hoorns gemeentebestuur dit niet langer een primaire taak. Met achteloos gemak, er spreekt welhaast onverschilligheid uit, draagt het de verantwoordelijkheid voor Hoorns belangrijkste monumenten over aan een andere organisatie, de Vereniging Hendrick de Keyser. Het was één zin als antwoord bij de Algemene Beschouwingen in het najaar van 2002 die ons wakker schudde. Wat was er gebeurd als er geen vraag over was gesteld? Geen enkele vooraankondiging, geen communicatieplan, eerder een mededeling uit de losse pols. Geen onderzoek naar draagvlak voor dit grensverleggend voornemen. Geen initiatief om in Hoorn zelf oplossingen te zoeken. Geen drijfveer te komen tot een Hoorns Monumentenfonds bestuurd door Hoornse organisaties. Waarom zijn de Stichting Stadsherstel Hoorn, de Vereniging Oud Hoorn, Intermaris Woondiensten, de Stichting Kerkmeijer-de Regt en andere niet uitgenodigd om te bezien of er mogelijkheden zijn tot samenwerking, professionalisering en het gedeeld dragen van de lasten? Nog in 1987 droeg de gemeente haar woningbestand over aan een Hoornse organisatie. Toen wel. Politiek dicht bij de mensen, stond dat niet in het collegeprogramma? De afgelopen decennia is in de stad een groot draagvlak opgebouwd voor historie en monumen-

De Hoofdtoren, gedateerd 1532

tenzorg. Talloze organisaties en vrijwilligers spannen zich daar dagelijks voor in. Andere steden zijn daar jaloers op. Hoe ontmoedigend is het dan geconfronteerd te worden met een gemeentebestuur dat zich dat ogenschijnlijk niet realiseert. Het angstige vermoeden bestaat dat het onzalige voornemen het enthousiasme van veel betrokkenen zal temperen. Neem een voorbeeld aan het z.g. Amersfoortse model. Het plan riekt ook naar verdere marginalisering van de monumentenzorg; deze gemeentelijke afdeling is de afgelopen jaren op vier verschillende locaties gehuisvest geweest. Geen plaats in het stadhuis.

Een stad met meer dan 600 monumenten kan en mag haar monumentale kerntaak niet ontkennen. Wie Hoorn zegt, zegt monumenten. Het monumentale stadsbeeld maakt de stad tot wat zij is. De gemeente dient als een goed huisvader te waken over behoud en kwaliteit van haar cultuurhistorisch erfgoed. Dat kan zij het beste doen vanuit de positie van eigenaar, vanuit de volledige zeggenschap daarover. Zij dient permanent te werken aan een sterke professionele afdeling Monumentenzorg. Daar hoort een deskundige gemeentelijke monumentenwacht en onderhouds ploeg bij. Dat is een kwestie van politieke prioriteit of het stadsbestuur dat nu leuk vindt of niet. In dat opzicht is een parallel te trekken met het onderhoud van scholen en de openbare ruimte.

Even waren we blij met het krantenbericht: 'Gemeente Hoorn leent dit jaar voor 140 miljoen euro'. Even hadden we het idee dat Hoorns monumentenzorg terug was op de politieke agenda. Een jammerlijke misvatting bij nader inzien. De lening was bestemd voor geheel andere doeleinden. Oud Hoorn betwist niet de eerder gemaakte politieke keuzes voor een nieuwe schouwburg en ijsbaan. Wat

wij wel pomen is dat dergelijke beslissingen met grote financiële consequenties en risico's pas verantwoord gemaakt mogen worden wanneer het onderhoud van alle kerntaken financieel is veilig gesteld. Eén van die kerntaken is het in eigendom hebben en de zorg van toonaangevende monumenten in de stad, dat staat als een paal boven water. Gelukkig is een groeiend aantal politieke partijen zich ervan bewust dat een gemeentebestuur dat zichzelf en de eigen gemeenschap serieus neemt, de grote en dure verantwoordelijkheid voor Hoorns cultuurhistorisch bezit ten volle accepteert. Oud Hoorn verwerpt de omslag in het denken ten stadshuize hardgrondig. Zij zal zich daartegen verzetten, zo nodig met behulp van het middel van het raadgevend referendum.

Tenslotte, de Vereniging Hendrick de Keyser is een gerespecteerde vereniging die haar sporen landelijk heeft verdiend. Haar geschiedenis staat bol van indrukwekkende reddingsoperaties waarbij individuele vervallen monumenten zijn gerehabiliteerd, ook in onze stad. Zij kan natuurlijk altijd door de gemeente worden ingeschakeld om het onderhoud van grote monumenten voor haar rekening te nemen, zolang de eigendom maar niet wordt weggegeven. Wij zijn trouwens benieuwd naar de exploitatiebasis van de overname.

De discussie draait niet om deze vereniging en is ook niet tegen haar gericht. In het verleden heeft Oud Hoorn zich niet druk gemaakt over enkelvoudige eigendomsoverdrachten, hoewel... bij de waterschapspannen!

Het huidige plan echter is een brug te ver, gaat een grens over. Er schijnt nu eerst een gemeentelijke notitie te komen. Zo gaat dat wanneer er eerst onvoldoende is nagedacht.

Foto genomen voor 1937, omdat de Grote Kerk toren z'n ingesnoerde torenspits nog heeft. De Waag wordt nog gebruikt voor de kaasmarkt maar dat zal dan nog maar enkele jaren duren

Hoornse monumenten en Hendrick de Keyser

Carlo Huijts

Sinds medio 2002 gaan er stemmen op in Hoorn om vijf Rijksmonumenten over te dragen aan Vereniging Hendrick de Keyser. Inmiddels hebben deze plannen een concrete vorm gekregen in een voorstel van B&W. De gedachte dat Hoorn vijf van zijn monumenten zou kunnen 'kwijtraken' heeft veel stof doen opwaaien. Daarbij gebruiken voor- en tegenstanders argumenten waar wij, als betrokken Vereniging, soms raar van opkijken. Hoogste tijd dus om uit te leggen wat onze bedoelingen zijn.

De Vereniging Hendrick de Keyser is een organisatie met maar één doel: monumentenbehoud. Wij doen dat het liefst zo, dat de geschiedenis van het monument bepaalt hoe het gebruikt wordt of kan worden. Het omgekeerde: een monument helemaal aanpassen aan het gebruik, doen wij niet. Om ervoor te zorgen dat niemand ons kan dwingen om een monument verder te verbouwen dan wij (historisch) verantwoord vinden, wil de Vereniging altijd eigenaar van het monument zijn. Immers, de eigenaar bepaalt uiteindelijk wat er met zijn bezit gebeurt. Het eigendom heeft ook als voordeel dat wij kunnen zorgen dat onze monumenten goed onderhouden worden, zodat ze er ook over vijftig jaar nog goed bij staan. Omdat wij een monument dat eenmaal in ons bezit is nooit meer verkopen, kunnen wij *garanderen* dat een monument in ons bezit voor altijd goed behouden blijft.

De Vereniging Hendrick de Keyser is een *landelijke* vereniging. Al sinds de oprichting in 1918 heeft 'Hendrick de Keyser' monumenten in het hele land. Tegenwoordig zijn dat er zo'n 335, van Vlieland tot Maastricht. De Vereniging heeft zeer oude monumenten, zoals een 'Stenen Camer' uit 1300 in Appingedam (Gr.), en zeer jonge, zoals een villa in Blaricum (NH.) uit 1936 van architect Gerrit Rietveld (zie: www.hendrickdekeyser.nl). We hebben kleine, eenvoudige huizen (vissershuisje te Moddergat, Fr.), woonhuizen, pakhuizen, boerderijen, stadhuizen en een buitenplaats (Sparrendaal te Driebergen-Rijsenburg, Utr.).

En boven alles is 'Hendrick de Keyser' gewoon een vereniging waarvan iedereen voor € 15,- lid kan worden, om zo het behoud van monumenten te steunen.

Al sinds 1921 (drie jaar na onze oprichting) heeft Vereniging Hendrick de Keyser een band met Hoorn. In dat jaar wordt Munnickenveld 2 verworven. In de loop der jaren zouden er nog zoveel volgen, dat op dit moment maar liefst 17 panden aan onze zorg zijn toevertrouwd (waaronder de 'Bossu'-huizen, de 'Doelen' en de 'Mariatoren'). Als meest recente verwerving konden wij, dankzij de steun van de SponsorBingoloterij, in 2001 het bijzondere huis Muntstraat 6 van de gemeente kopen. Na een € 500.000,- kostende restauratie zal Muntstraat 6 een van de meest bijzondere 17de-eeuwse huizen van ons land zijn. Bovendien krijgt het zijn oorspronkelijke woonbestemming weer terug.

Wisselstraat. Oorspronkelijk Bank van Lening. Nu in de verkoop?

Maar de band met Hoorn gaat verder: nadat Stichting Stadsherstel Hoorn de 'Barmhartige Samaritaan' had geres-taureerd is deze in 1990 aan 'Hendrick de Keyser' overgedragen. Hetzelfde gold al in 1987 voor het 'Claes Stapelshofje'. En het behoud van de 'Bossu'-huizen was heel anders gelopen als de Vereniging Oud Hoorn zich niet al in 1954 had sterk gemaakt voor de restauratie van de bekende schilderijen op het fries!

Hoe ver kun je als stad gaan in het overdragen van je monumenten? Dat is de vraag die op dit ogenblik in Hoorn speelt. Maar is er wel een grens? Een gemeente kan om heel uiteenlopende redenen onroerend goed zelf in eigendom hebben. Bijvoorbeeld omdat er gemeentelijke dien-

sten in gehuisvest zijn of ooit zijn geweest, of omdat zo ontwikkelingen in het pand of in de buurt kunnen worden gestuurd. Een gemeente wordt geacht het algemeen belang goed voor ogen te houden en zal kwetsbare monumenten niet laten verloederen. Hoorn is daarvan een prachtig voorbeeld. De stad bezit een groot aantal monumenten, waaronder hele bijzondere, en zorgt daar goed voor. Het is echter de vraag of dat zo kan blijven.

Een monument is een wonderlijk kwetsbaar gebouw. Indien de eigenaar weinig geld heeft wordt er al snel bezuinigd op onderhoud, hetgeen vanzelfsprekend tot schade aan het monument leidt. Over langere periode kan zelfs verlies van het gebouw het gevolg zijn.

Een eigenaar die veel geld heeft zal het monument graag aanpassen aan zijn eigen gebruiksbehoeften en wordt daarin niet door geldgebrek geremd.

Deze verbouwingen leiden steeds tot verlies van een stukje monument, soms tot veel verlies. Zeker na het opeenvolgen van enkele eigenaren met ruime beurs kan een monument beroofd worden van het grootste deel van zijn historische interieur. Slechts in uitzonderlijke gevallen kwam (of komt) daarvoor weer een nieuw monumentaal interieur terug.

Zo beschouwd is het een wonder dat er na vele generaties gebruik en bewoning nog monumenten met hun structuur of interieur bewaard zijn. Bij vier van de vijf Hoornse monumenten is dat het geval. Die bijzonderheid maakt het noodzakelijk nu te proberen dergelijke panden ongeschon-

den voor de toekomst te bewaren. Dat wil niet zeggen dat er niets meer mag veranderen, wèl dat er vanaf nu bij iedere verandering geen stukje historie meer verloren mag gaan!

Naar onze mening is alleen een eigenaar die geen ander doel heeft dan het instandhouden van zo'n monument daartoe in staat. De Hoofdtoren, de Waag, de Oosterpoort en het St. Jans Gasthuis zijn onmiskenbaar monumenten van landelijk belang. Wanneer de gemeente zelf deze niet (meer) wil beheren, kunnen deze monumenten ook het beste bij een landelijke organisatie worden ondergebracht. Bij een lokale eigenaar, anders dan de gemeente, bestaat nu of in de toekomst altijd de mogelijkheid dat lokale belangen een rol gaan spelen bij afwegingen over verbouw of gebruik van een monument. Vereniging Hendrick de Keyser heeft daar als landelijke vereniging geen last van.

Voor de economisch ingestelden: het beheren van deze bijzondere monumenten kost meer geld dan het opbrengt. Op zijn hoogst wordt quitte gespeeld. In die zin verlost de Vereniging Hendrick de Keyser de gemeente Hoorn van een last, zonder dat daar voor de gemeente een negatieve kant tegenover staat. De 'juwelen' blijven immers gewoon in Hoorn staan en in gebruik. En over een goed onderhoud hoeft niemand zich nog zorgen te maken, dat heeft Vereniging Hendrick de Keyser de afgelopen 80 jaar wel laten zien. Dus van 'kwijtraken' is geen sprake!

C. Huijts is directeur van Vereniging Hendrick de Keyser.

Begin jaren zestig. Gezicht op het St. Jans Gasthuis links en ernaast de vakschool voor meisjes, gebouwd in 1917, het latere buurthuis Het Hop, gesloopt in 1981

A.G.F. van Weel, voorzitter

Een historisch moment voor de vereniging

Dinsdag 31 december 2002 is Oud Hoorn officieel eigenaar geworden van het eigen verenigingsgebouw aan Onder de Boompjes 22 met daarboven de woonruimte Pakhuisstraat 1. De dagen voor het tekenen van de koopakte hebben bestuur, gemeente en notaris gebruikt om de laatste puntjes op de i te zetten.

Het was ten kantore van notaris Jellema een kort en voor de vereniging historisch moment. Een moment dat gezien mag worden als het startschot voor nieuwe ontwikkelingen.

Het bestuur is daarmee bijzonder ingenomen. Het realiseert zich evenwel dat er nog veel moet gebeuren willen alle ideeën omgezet zijn in daden. Er is sinds het betrekken van het Oost-Indisch Pakhuis op de Open Monumentendag 1998 veel werk verzet door veel vrijwilligers. Oud Hoorns onderkomen in het rijksmonument dat ooit aan de VOC toebehoorde, is veel meer gaan leven dan werd verwacht. Bezoekende verenigingen benijden ons en vragen regelmatig hoe we dat voor elkaar hebben gekregen. Het bestuur is daar blij mee maar het blikte tegelijkertijd vooruit naar de toekomst. Mede dankzij de steun van de bijna 2100 leden is de financiële positie gelukkig gezond.

Voorjaarsledenvergadering

Dinsdagavond 15 april a.s. wordt om 20.00 uur de voorjaarsledenvergadering gehouden in Huis Verloren aan het Kerkplein. Uiteraard zijn alle leden bij die vergadering van harte welkom. De uitnodiging met agenda heeft u los bij dit blad ontvangen.

Contributie 2003

Misschien denkt u bij het ter hand nemen van uw verenigingsblad even aan de betaling van de contributie. Veel leden hebben reeds aan het eind van 2002 de jaarlijkse bijdrage overgemaakt. Nog meer leden hebben dat de eerste maanden van het nieuwe jaar gedaan. De ledenadministratie

Stop de verkoop vanuit de etalage van het rijksmonument
Onder de Boompjes 20

teurs hebben tenminste de handen vol aan het verwerken van alle overschrijvingen.

Leden die nog niet betaald hebben, worden hierbij opgeroepen dat alsnog te doen.

De vereniging kan alleen actief en krachtig blijven optreden met de steun van alle leden. Natuurlijk is mentale steun daarbij onontbeerlijk. Maar zonder uw financiële ondersteuning kunnen we ook niet. Het afgelopen jaar is ruim vijftienveertigduizend euro aan contributiegelden ontvangen. Daar kunnen we met z'n allen trots op zijn.

Hoorns topmonumenten behoren in Hoornse handen te blijven

Elders in dit blad leest u waarom het bestuur zich zo sterk verzet tegen de voorgenomen verkoop van vijf van Hoorns topmonumenten. Kern van ons verzet blijft de opvatting dat bezit de beste garantie biedt voor blijvende bescherming. Vandaar het motto van de actie: Hoornse monumenten moeten in Hoornse handen blijven. Het actieprogramma bestaat uit 8 punten:

- allereerst hebben we het college van B & W schriftelijk gemotiveerd waarom wij tegen de verkoop zijn. Vervolgens is in het kader van de Wet Openbaarheid Bestuur een aantal vragen gesteld over restauraties, onderhoud en beheer van de afgelopen jaren;
- in het vorige kwartaalblad alsmede in dit blad is bij de leden aandacht gevraagd voor de actie, soms ludiek maar altijd met een serieuze ondertoon;
- het bestuur heeft dankbaar gebruikt gemaakt van de mogelijkheden die de verschillende lokale en regionale media (pers, radio, tv) hebben geboden om het Oud Hoorn standpunt uit te dragen;
- een door Eva Kleintjes ontworpen poster ondersteunt van achter vele vensters in de stad de actie. De poster is tijdens de nieuwjaarsborrel voor het eerst gepresenteerd en heeft daarna gretig aftrek gevonden;
- een flink aantal Hoornse burgers heeft positief gereageerd op het verzoek deel te nemen aan de handtekeningenactie. Vijftientwintig vrijwilligers zijn in touw geweest om delen van de stad te 'folderen'. Tot nu toe zijn ruim 1400 handtekeningen opgehaald, een bemoedigend resultaat gelet op het lage profiel van deze actie: de bewoners hebben hun schriftelijke adhesie zelf op of in de bus moeten doen! Vooral nog is afgezien van een 'huis-aan-huis' bezoek;
- het dagelijks bestuur heeft met alle betrokken partijen uitvoerig overleg gevoerd: allereerst met de betrokken Hoornse wethouders maar ook met de Vereniging Hendrick de Keyser, met de Stichting Stadsherstel, met de directie van Intermaris Woondiensten en met monumentenafdelingen van gemeenten met een groot monumentaal bezit (Amersfoort, Maastricht);
- aan alle Hoornse politieke fracties is door het dagelijks

Blauwe Berg, overzichtsfoto met de twee woningen langs de Provinciale Weg. Zie pag. 10

lijk zijn van rijksinjecties als een kanjerregeling. Ook in Hoorn dienen structurele waarborgen te komen voor de continuïteit van beheer en onderhoud. Daar is iedereen het wel over eens. Het bestuur van Oud Hoorn voert op dit moment overleg met het gemeentebestuur en andere grote monumenteneigenaren in de stad om te zien of er mogelijkheden zijn te komen tot het opzetten van een geprofessionaliseerde Hoornse monumentenorganisatie die verantwoordelijk wordt voor eigendom, beheer en onderhoud. Een ambitieus samenwerkingsplan dat veel zal vragen van de vrijwilligersorganisatie die wij zijn.

bestuur onze zienswijze mondeling uitgelegd en toegelicht: een tijdrovend karwei dat vaak leidde tot een betere bewustwording

- tenslotte is onderzocht aan welke voorwaarden een eventueel verzoek tot het houden van een referendum moet voldoen in het kader van de Hoornse referendum-verordening. Het gaat daarbij om een raadgevend referendum. (ons land kent geen correctief referendum). Het Hoornse referendum bestaat uit 10 stappen. De eerste stap is dat minimaal 5% van de kiesdeler (804 bij de laatste raadsverkiezing – 40 kiezers!) tenminste 2 dagen voor de dag van de raadsvergadering waarin het voorstel tot verkoop behandeld wordt, schriftelijk te kennen geeft daar tegen te zijn. Daarna bepaalt de raad in stap 2 of de schriftelijke kennisgeving en het onderwerp voldoen aan de voorwaarden van een referendum. In stap 3 neemt de raad het besluit over het onderwerp waarover een referendum wordt verlangd, maar de werking ervan wordt opgeschort in afwachting van de stappen 4 en volgende.

Hoe is de stand van zaken op dit moment?

Het gemeentebestuur is geschrokken van de beroering die het voornemen tot verkoop heeft veroorzaakt. Monumentenzorg is wel een kerntaak, maar monumentenbezit toch niet? Het ging aanvankelijk uit van een gedragen beleidsvoornemen maar kwam er al ras achter dat het in de Hoornse bevolking zo eenvoudig niet lag. Dat late besef is uitgemond in het opstellen van een notitie die onderdeel zal uitmaken van het besluitvormingsproces.

Politiek gezien ligt de zaak sterk verdeeld, ongeveer fifty-fifty. Breed wordt erkend dat de actie van Oud Hoorn in ieder geval de discussie heeft aangezwengeld over de toekomst van de monumentenzorg in Hoorn. Monumentenzorg kost enorm veel geld en mag niet uitsluitend afhanke-

Het complex aan de Pakhuisstraat

Het voorste deel is eigendom van de Vereniging Oud Hoorn. Voor de rest is het voormalige VOC-pakhuis aan de Pakhuisstraat eigendom van de gemeente Hoorn. Het raadsbesluit inzake de verkoop van het voorste deel aan Oud Hoorn vermeldt nadrukkelijk dat de vereniging gevraagd heeft om uitbreiding op de begane grond. Het zegt tevens met zoveel woorden dat het college van B & W van mening is dat de vraag van Oud Hoorn moet worden meegenomen in de studie naar de toekomst van het complex. Zoals bekend heeft de vereniging in dat verband contacten gelegd met o.a. het Westfries Genootschap en de Nederlandse Genealogische Vereniging, afdeling Westerkoggeland.

Oud Hoorn schrok toen het onlangs bij toeval vernam dat er – in opdracht van het college – een werkgroep was

Ondertekening koopakte Oost Indisch Pakhuis + bovenwoning Pakhuisstraat 1. V.l.n.r.: notaris Luc Jellema, voorzitter Ton van Weel en penningmeester Frans van Iersel

gevormd die de toekomstige bestemming van het complex moest onderzoeken. Aan de besprekingen in die werkgroep namen deel: de Stichting Stads-herstel Hoorn, een tandartsen-praktijk en Intermaris Woon-diensten. De planvorming, althans op papier, was al redelijk ver-gevorderd toen Oud Hoorn aan de bel trok. Het gevolg daarvan was dat sinds kort zowel een vertegenwoordiger van onze vereniging – bestuurslid Frans van Iersel – als een vertegen-woordiger van het Westfries Genootschap – bestuurslid Jaap Schaper – toetrad tot de werk-groep. Voor beiden is uitgangs-punt dat op de begane grond voldoende ruimte beschikbaar moet komen (ongeveer 135 m²)

voor o.a. de beoogde cultuurhistorische expositie-moge-lijkheden. Dat het overleg binnen een werkgroep waarin de posities al zijn betrokken, niet eenvoudig is, moge duidelijk zijn. We houden u op de hoogte.

Stichting 't Jeudje en twee oude stadstorens – een verhaal zonder eind

Even dacht Oud Hoorn dat er spontaan een begin was gemaakt met het nakomen van een oude afspraak. De graafwerkzaamheden aan de zuidwestoever van de Vollerswaal deden ons hart vol verwachting sneller kloppen. Zou het fundament van de oude Agnietentoren echt worden teruggebracht? Helaas, navraag leerde dat slechts gezocht werd naar de oorzaak van lekkage in de parkeer-garage. Niets geen uitvoering van een oude toezegging. Het blijkt bijzonder moeilijk tot overeenstemming te komen over het zichtbaar 'terugbrengen' van een oude stadstoren in het nieuwbouwplan op het Jeudje. Was het enthousiasme bij de stichting tijdens de bezichtiging van de opgravingen in 1999 zeer groot, hoe pijnlijk is het om drie jaar later te moeten vaststellen hoezeer dat enthousiasme is weggezonden. De stenen van het opgegraven fundament zouden er niet meer zijn. De projectontwikkelaar weet echt niet meer waar ze zijn. Hij komt met een houten alternatief dat het oorspronkelijke ontwerp respectloos geweld aan doet. Oud Hoorn voelt daar niets voor. Ook het inkleuren van de contouren van de Sint Geertentoren in het plaveisel van de parkeergarage zelf, strookt in geen enkel opzicht met de gemaakte afspraken. Er is een ware patstelling ontstaan.

Ondertussen spannen we ons in om helderheid te krijgen omtrent de precieze inhoud van de vroegere afspraken en buigen we ons intern over alternatieve oplossingen. Misschien doen we er wijs aan het historisch aandenken te

Het Oosterplantsoen (rijksmonument) wordt van diverse zijden in zijn monumentale kwaliteit bedreigd

plaatsen in de bredere context van het plangebied waarbij ook ruimte wordt ingeruimd voor de jongste geschiedenis.

Stadsbeeldbewaking

Een oude kwestie is weer actueel geworden: het drijvend terras in de Appelhaven. Eind 2002 hebben wij het college schriftelijk herinnerd aan het aflopen van de gedoogbe-schikking nu het eigendom bleek te zijn overgedragen. In januari 2003 lazen we in de krant dat het terras via een openbare verkoping eigendom is geworden van een ande-re eigenaar dan de voormalige exploitant van restaurant Bohemen. Oud Hoorn heeft Hoorns college van B & W met klem verzocht snel actie te ondernemen om het ter-ras te (laten) verwijderen. "Mede in het kader van het handhavingsbeleid gaan wij ervan uit dat u met spoed en doortastendheid zult handelen", schreef het bestuur.

De raad van Hoorn is op 11 februari 2003 akkoord gegaan met het nemen van een voorbereidingsbesluit als basis voor de te starten procedure als bedoeld in art. 19 lid 1 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening ten behoeve van de renovatie van de Pakhuisstraatbrug, de brug tussen de Muntstraat en de Pakhuisstraat. Eén van de redenen om tot renovatie van 'de brug voor de deur van Oud Hoorn' over te gaan, is de essentiële functie van de Pakhuisstraat in de verkeersafwikkeling van het centrum van Hoorn. Steeds meer en steeds zwaarder verkeer maakt gebruik van deze brug. Een stalen drempel tussen de landhoofden heeft dreigende deformaties tot nu toe voorkomen.

Oud Hoorn heeft zich van meet af aan, onder andere in de monumentencommissie, verzet tegen versterking van de verkeersafwikkelende functie van de Muntstraat, een straat vol monumentale panden. Daar komt bij dat de Cultuurhistorische Waardenkaart Noord-Holland spreekt over de zeer hoge archeologische, historische en stede-

Graafwerkzaamheden op de zuidwestoever van de Vollerswaal

bouwkundige waarde van het plangebied. Het bouwplan is onderworpen aan een zelfstandige projectprocedure ex art. 19 lid 1 van de WRO. Deze procedure kent een inspraakverplichting. Ons standpunt is bekend en speelt naar verwachting te zijner tijd een rol in de afwegingen in de commissie stadsontwikkeling en leefomgeving.

Het bestuur heeft bezwaar aangetekend tegen het wijzigingsplan voor het 'van rijksweg beschermde monument Oosterplantsoen'. Na de bouwwerkzaamheden op het Jeurde zou het plantsoen in zijn oorspronkelijke staat worden teruggebracht. Niets is minder waar: de rijbaan en het trottoir van de Vollerswaal worden verbreed in noordelijke richting, d.w.z. het Oosterplantsoen in. Reden om actie te ondernemen.

Oud Hoorn houdt de vinger aan de pols wat betreft de herinrichting van het gebied aan de Blauwe Berg. Daar staat niet alleen het monumentale voormalige Missiehuis in een fraaie maar kwetsbare groene ambiance onder druk, ook de situering van het toekomstige Regionaal Historisch Centrum (RHC) baart ons grote zorgen. Op zaterdag 1 februari jl. kwamen de commissies Stadsontwikkeling, Monumenten en Welstand op het parkeerterrein van het Missiehuis bijeen. Oud Hoorn blijft pleiten voor de, enigszins gedraaide, plaatsing van het RHC dicht langs de provinciale weg. Tussenvarianten, waaronder de situering dicht op het Missiehuis, vindt het bestuur niet aanvaardbaar. Tijdens de discussies ter plaatse is ons duidelijk geworden dat er een sterke behoefte is aan een samenhangende visie voor het totale gebied. Landschappelijke, stedenbouwkundige en functionele aspecten zullen daarin op elkaar moeten worden afgestemd, zeker nu de gemeente een intentieverklaring heeft getekend voor een z.g. vrijetijdspark in het gebied. In die zin heeft het bestuur zich tot het college gewend. De Hoornse politiek zal toch hopelijk iets geleerd hebben van het ongeordende 'inprakmodel' zoals dat aan

de directe overkant van de provinciale weg is gepraktiseerd in de vierhoek S9, Keern en Dampden.

Ook de toekomstige ontwikkelingen op het Oostereiland houden we nauwlettend in de gaten. Nu het ernaar uitziet dat dit eiland in Hoornse handen komt, wil de gemeente een projectgroep instellen die zich gaat buigen over de toekomstige bestemmingen. Het bestuur beraadt zich nog of het zich zal aanmelden voor die projectgroep. Toch willen we op deze plaats een tegenstrijdige ontwikkeling signaleren. De gemeente Hoorn spant zich hedentendage sterk in om monumentale gebouwen af te

stoten: Keern 33 staat te koop, het Pakhuisstraatcomplex wil men verkopen en zelfs vijf topmonumenten moeten er aan geloven. Vreemd lijkt het dan te moeten constateren dat het gemeentebestuur tegelijkertijd het Oostereiland met zijn opstallen in handen probeert te krijgen.

Het kwartaalblad van Oud Hoorn viert zijn 25-jarig jubileum

Het kan u op het voorblad van dit kwartaalblad niet zijn ontgaan, u heeft een bijzondere editie van het Oud Hoorn-magazine in handen, namelijk het eerste nummer van de vijfentwintigste jaargang. Een mijlpaal in de historie van de vereniging. Wat in februari 1979 aarzelend en bescheiden (16 blz.) begon met de redactionele inleiding "'n nieuw blad voor oud-hoorn", is inmiddels uitgegroeid tot een zelfbewust en volwaardig verenigingsblad van minimaal 48 bladzijden.

Trots zijn we op dit paradepaard van de vereniging waaraan al 25 jaar met zoveel geestdrift wordt gewerkt. We zullen in dit jubileumjaar een aantal maal terugkomen op het kwartaalblad als vertolker van de gevoelens van een ieder die historisch Hoorn lief heeft.

Het bestuur heeft in overleg met de redactie besloten om de viering extra cachet te geven door het uitbrengen van een speciaal kwartaalblad. In dit vijfde nummer werpt oud-Horinees Frans Kwaad, tot voor kort als fysisch-geograaf verbonden aan de Universiteit van Amsterdam, een nieuw licht op de ontstaansgeschiedenis van de eerste nederzetting. U kunt dit extra nummer medio mei in de bus verwachten.

Bouwkunscursus 25 jaar

Dankzij de onverzettelijkheid van Femke Uiterwijk viert de vereniging dit jaar het heuglijke feit dat zij 25 jaar geleden is begonnen met de bouwkunscursus. Bas Baltus startte

Drijvend terras in de Appelhaven. Gemeente moet gedoogvergunning intrekken

de instructie-avonden in het gebouw van de voormalige Aloysius-MAVO aan de Berkhouterweg. Na zijn overlijden nam echtgenote Femke Uiterwijk welhaast vanzelfsprekend de leraarsrol over. De cursus heeft de afgelopen kwart eeuw voorzien in een grote behoefte. Bijna steeds was het aantal aanmeldingen groter dan het aantal plaatsen. Alle gidsen zijn hun opleiding in architectuur en bouwkunst begonnen met het volgen van de cursus. De aantrekkelijkheid school in de combinatie van theorie en praktijk: de Hoornse binnenstad met zijn fraaie interieurs biedt immers een palet van bouwstijlen en kunstvormen. Zo hebben meer dan duizend deelnemers de afgelopen jaren nog meer expliciet leren genieten van de schoonheid van Hoorn.

Dinsdagavond 25 maart a.s. viert de vereniging vanaf 20.00 uur in de Oosterkerk met een speciale avondlezing het jubileum. De Hoornse monumentenkenner bij uitstek, de heer Arie Boezaard, houdt die avond een lezing onder de titel: De ontwikkeling van het woonhuis in Hoorn tot 1940. Entreprijs € 5.-.

Twee eeuwen stadsbestuurders van Hoorn

Donderdag 13 februari 2003 is een bijzonder boek ten doop gehouden: Twee Eeuwen Stadsbestuurders van Hoorn, 1795 – 2002. Auteurs Leo Hoogeveen en Arie van Zoonen hebben niet alleen een zeer minutieus onderzoek verricht naar de politiek-bestuurlijke historie van de stad, zij hebben in klare taal ook zelf geschiedenis gemaakt. "Dit boek is een monument voor de democratie in Hoorn waarop wij trots mogen zijn" besluit burgemeester Janssens het voorwoord. Oud Hoorn sluit zich daar graag bij aan.

Oud Hoorn-vrijwilliger onderscheiden

Met ontroering in blik en stem heeft Herman Lansdaal woensdag 15 februari de bronzen legpenning van de gemeente Hoorn ontvangen. De oud-hoofdredacteur van het kwartaalblad was aangenaam verrast toen hij, te midden van zijn familie, uit handen van Roger Tonnaer, wet-

houder monumentenzorg, het kleinood in ontvangst nam voor "zijn bijzondere bijdrage aan het maatschappelijk leven in de stad". Elders in dit blad leest u meer over deze bekende Hoornaar met zijn vlotte pen en zijn warme belangstelling voor mensen.

Nog een interessante website

Gesteund door een speciaal provinciaal fonds heeft de stichting Museaal en Historisch Perspectief onlangs een belangwekkende website geopend: www.geschiedenisbank-nh.nl

Alle historische verenigingen in Noord-Holland presenteren zich op deze site.

Onze actieve website-groep was er als de kippen bij om ervoor te zorgen dat via de Oud Hoornsite www.verenigingoudhoorn.nl de nieuwe site kan worden aangeklikt. Knap werk van Jan Floris en zijn vrijwilligers. Het bestuur wil ook langs deze weg de leden wijzen op de schat aan informatie die via onze eigen website kan worden geraadpleegd.

Wethouder Roger Tonnaer overhandigt Herman Lansdaal de bronzen legpenning van de stad Hoorn

Kwartaalblad viert 25-jarig jubileum

Frans Zack

Het zal de oplettende lezer ongetwijfeld zijn opgevallen; op de voorzijde van dit eerste nummer in 2003 staat: 25e jaargang. Dat wil dus zeggen dat het Kwartaalblad dit jaar zijn 25-jarig bestaansfeest viert, iets wat wij als redactie toch niet onopgemerkt voorbij willen laten gaan. In die 25 jaar is het blad uitgegroeid van, voor wat vormgeving betreft, een op wat amateuristische wijze samengesteld geheel tot een blad dat de toets der kritiek ruimschoots kan doorstaan.

Aan goede artikelen heeft het echter nooit ontbroken. Een redactie met mensen als Jan Dijkstra, Jan Onstenk, Wim Vingerhoed en Jack Buiten, Leo Hoogeveen en Henk Saaltink stond daar altijd borg voor. Van deze mensen maken Henk Saaltink en Leo Hoogeveen nog altijd deel uit van de redactiecommissie, al gaat het bij Leo Hoogeveen om een onderbreking van enkele jaren. Dit jubileum is een goede reden om eens terug te kijken naar het begin; het eerste nummer dat verscheen in februari 1979.

Voorzitter Bas Baltus noemde het in zijn openingsartikel "'n nieuw blad voor oud-hoorn" en vervolgt met: "Het is logisch en begrijpelijk dat de Vereniging Oud Hoorn zich bezig houdt met alles wat historisch Hoorn betreft. Het is een misvatting te denken dat de leden van deze vereniging dus mensen zijn die in het verleden leven, dat zij romantisch ingestelde personen zijn die vluchten in hun eigen tijd, dat het hier zou gaan om een verzameling vlinderstrikken, wandelstokken en corsetten, behept met nostalgische gevoelens en dwepend met de oude dingen die onverbiddelijk voorbij zijn: de bakker op de hoek en de stoepen van de Grote Noord. De strijd om het behoud van het oude Hoorn is een actuele zaak, een kwestie van nu en voor de toekomst, voor de oudheidkundige, voor de Horinees, voor de toerist, voor het nageslacht.

Het monumentenbezit van Hoorn, en alles wat daarmee te maken heeft, is niet louter een geschiedkundige aangelegenheid – hoewel er op oudheidkundig en cultuurhistorisch gebied volop interessante speurtochten te verrichten zijn".

Opvallend is, dat Bas Baltus verderop in zijn openingsartikel met een haast vooruitziende blik iets schrijft over een zaak die nu binnen de Vereniging Oud Hoorn actueel is. "Afbraak van het bestaande waardevolle berokkent gewoonweg geestelijke schade, want het monumentenbezit, ook dat oude pandje, is het geestelijk bezit van de stadsbewoner dat hij wil doorgeven aan zijn kinderen. Hij oriënteert zich erop – denk aan de kerktorens; hij vereenzelvigd zich met zijn stad, dus ook met het uiterlijk ervan; hij is trots op zijn stad".

Vervolgens lezen we in dit eerste nummer van het kwartaalblad onder de kop: "namens de redactie" een korte verklaring van hetgeen de redactie voor ogen staat met het kwartaalblad.

"Het eerste nummer van het kwartaalblad is uit. Voor u

Bezoek aan Drukkerij Klaassen in 1998. Helemaal rechts Henk Saaltink, nu 25 jaar redactielid. Verder v.l.n.r. medewerker drukkerij Cas Boukens en van Oud Hoorn Herman Lansdaal en Femke Uiterwijk

wellicht een verrassing. De uitgave van ons nieuwe orgaan is weliswaar agendapunt van de laatste ledenvergadering geweest, maar die wordt slechts door een deel van de leden bezocht – om zeer begrijpelijke redenen – en convocaties voor dit soort vergaderingen worden – ook al niet vreemd – meestal slecht gelezen. Dus een verrassing. Die, naar wij hopen, niet al te pijnlijk zal zijn.

Voor de redactie een sprong in het duister. We zouden het prettig vinden te merken, dat we niet zijn misgesprongen en dat dit stukje drukwerk aan uw en onze verwachtingen beantwoordt. Wij vragen uw clementie voor een aantal onvolkomenheden in de eerste nummers. Een blad als dit, eerstgeborene van een 72-jarige, kan niet direct volwassen zijn".

Vervolgens kan men een artikel lezen van de heer A. de Graaf, toen in de functie van bestuurslid en tevens archivaris. Nu is de heer De Graaf al vele jaren een zeer gewaardeerd erelid van onze vereniging. Onder de kop: "Oud-Hoorn" toch iets meer...? schijft de heer De Graaf o.a.:

"Voor u ligt het eerste nummer van ons verenigingsblad. Iedereen, lid en/of belangstellende juicht zo'n initiatief toe. Velen zullen zeggen: "Eindelijk eens iets concreets in handen van die vereniging, die ik (soms al jaren) steun. Evenzo velen zullen zich wellicht afvragen: "Een blad, hoe lang denken "ze" dat vol te houden? Eén nummer is aardig, nummer drie komt ook wel vol, maar hoe gaat het met nummer dertig?"

Het is natuurlijk leuk om nu, 25 jaar later, de heer De Graaf antwoord te kunnen geven op zijn vraag. Het kwartaalblad heeft het maar liefst 25 jaar volgehouden en mede dankzij de inzet van Herman Lansdaal kwam er een regelmaat in de verschijningsdatum. En dat alles hoopt het huidige redactieteam nog vele jaren voort te zetten en in december zal dan "nummer 100" worden uitgebracht.

'Zuiderzeeballade' in Westfries Museum

Frans Zack

*Opa, kijk ik vond op zolder
'n foto van een ouwe boot
is dat nog van voor de polder
van die ouwe vissersvloot?*

De eerste twee regels van de klassieke smartlap dienen als instap voor een samenwerkingsproject van een aantal musea aan de voormalige Zuiderzee. Het projectbureau "De Gouden Cirkel" had hiertoe het initiatief genomen voor een interregionale samenwerking op het gebied van cultuur-historisch toerisme. Men denkt dat een dergelijk project de (inter)nationale pers kan bereiken en Hoorn past daar natuurlijk perfect binnen.

Dat is dan ook de reden dat een aantal culturele-, toeristische- en welzijnsinstellingen, verenigd in het schatkamer-overleg in Hoorn de Zuiderzee als thema in hun programma voor het jaar 2003 hebben genomen. Hoorn is natuurlijk zo'n haven met een "ouwe vissersvloot".

Toen de stad zijn functie als handelshaven had verloren bleven alleen beurtvaart en visserij als scheepvaartbedrijf

over. De afsluiting van de Zuiderzee had ook voor deze bedrijfstakken desastreuze gevolgen. De wilde binnensee, waar jaarlijks diverse vissoorten terugkwamen om te paaien, veranderde in een rustig meer, dat langzamerhand werd leeggevist. In totaal honderden gezinnen werden hier de dupe van. Hun geschiedenis wordt op de tentoonstelling getoond.

Voor de samenstelling van de expositie is ruim gebruik gemaakt van de collectie ansichtkaarten en familiekiekjes van Chiel van der Zel, de Hoornse rasverzamelaar. Hieraan toegevoegd worden enkele objecten uit de museumcollectie die een directe verbintenis met de geschiedenis van de haven hebben. Aan de bekende Hoornse dichter Cornelis Putemmer is gevraagd een nieuwe Zuiderzeeballade te dichten om de expositie een extra actuele dimensie te geven.

De tentoonstelling is van 12 april t/m 9 juni a.s. te zien in het Westfries Museum, Rode steen 1, Hoorn. Openingstijden: zaterdag en zondag van 14.00-17.00 uur en van maandag tot en met vrijdag van 11.00-17.00 uur.

Beelden van toen het IJsselmeer nog Zuiderzee was: te zien in het Westfries Museum

Jaarverslag van de Vereniging Oud Hoorn –2002

P.M. Huisman, secretaris

1 Leden

Na het bereiken van de grens van 2000 leden in 2001 is het ledental ook in 2002 ruim boven deze grens gebleven. Aan het einde van het verslagjaar waren 2091 mensen lid van de vereniging Oud Hoorn.

Tijdens het verslagjaar heeft de vereniging afscheid moeten nemen van een aantal bijzondere leden, de heer Wouter van Geuns en één van onze ereleden, de heer Dirk Breebaart. Door zijn vele inspanningen voor monumentaal Hoorn is de heer Breebaart van onuitwisbare betekenis geweest voor de vereniging. In 1980 werd hij tot erelid benoemd.

De ledenexcursie ging dit jaar naar Delft, waar ondermeer een bezoek werd gebracht aan de Nieuwe Kerk en aan het museum Lambert van Meerten aan de Oude Delft.

2 Het bestuur

Het bestuur heeft in het verslagjaar 12 maal vergaderd en er zijn twee ledenvergaderingen gehouden. De voorjaarsledenvergadering stond in het teken van het voorstel van het bestuur tot aankoop van het verenigingspand Onder de Boompjes 22 en de bovenwoning Pakhuisstraat 1, alsmede het voorstel tot instelling van het z.g. Veliusfonds. Beide voorstellen zijn vrijwel unaniem aanvaard. Voorts zijn tijdens de voorjaarsledenvergadering de bestuursleden Faber, Huisman, Van Iersel en Moeskops voor een nieuwe periode herkozen. De ledenvergadering werd afgesloten met een presentatie van de plannen voor uitbreiding van Grote Oost 58 door de voorzitter van de Oosterkerk, de heer Hans Schipper.

Tijdens de najaarsledenvergadering werd voor de 20ste maal de Oud Hoorn onderscheiding uitgereikt, ditmaal aan de heer Jaap Schaper, oud-wethouder voor ondermeer Cultuur en Monumentenzorg van de gemeente Hoorn. Het was de eerste maal dat een oud-gemeentebestuurder de onderscheiding heeft ontvangen. Tevens heeft de vereniging tijdens de najaarsledenvergadering afscheid moeten nemen van Herman Lansdaal, eindredacteur van het Kwartaalblad. Vanwege zijn gezondheid heeft hij zijn werkzaamheden voor het Kwartaalblad node moeten staken. Voorts zijn twee nieuwe bestuursleden gekozen, mevrouw Margot Veerman en de heer Jaap Bronckhorst. Na de vergadering waren de leden in de gelegenheid om een bezoek te brengen aan de gerestaureerde Ridderikhofpanden.

De nieuwjaarsbijeenkomst voor alle vrijwilligers is inmiddels een traditie geworden en de bestuursexcursie had dit jaar Amsterdam als bestemming.

3 Eigendommen

In het jaar 2002 ontving de vereniging uit de nalatenschap van twee zeer bij de stad betrokken inwoners een legaat,

voor een totaal bedrag van ruim € 21.000. De legaten waren afkomstig van de heer Frederiks en mevrouw Weidema. Het bestuur heeft beide legaten in dank aanvaard. Ook heeft de vereniging een groot aantal cultuurhistorische boeken ontvangen van de heer Singer.

Op 31 december 2002 heeft de overdracht van Onder de Boompjes 22/Pakhuisstraat 1 plaatsgevonden.

4 Stadsbeeldbewaking

Tijdens het verslagjaar heeft het bestuur zich – soms rechtstreeks, soms via haar vertegenwoordigers in de monumentencommissie – ingezet voor een groot aantal zaken. Zo is de problematiek op en rond de begraafplaats aan het Keern aangekaart bij de gemeente. Ook heeft het bestuur zich ingezet voor de aanvraag van een monumentenstatus van het pand “Stad Berlijn” en heeft het bestuur zijn zorgen geuit over de toekomstige functie van de monumentale Muntstraat en Pakhuisbrug. Oud Hoorn heeft zich verzet tegen de voorstellen tot verdere aantasting van het rijksmonument het Oosterplantsoen. Verder hebben wij ons sterk gemaakt voor plaatsing van bijna 100 monumenten in Bangert/Oosterpolder op de gemeentelijke monumentenlijst.

Draafsingel 5, 6, 7 en 8

Ook op het verzoek van Oud Hoorn om het Van Reijendamcomplex aan de Draafsingel (5,6,7 en 8) te plaatsen op de gemeentelijke lijst is positief gereageerd door de commissie Monumentenzorg. Het bestuur heeft zich eveneens druk gemaakt over het verval van het monumentale pand Oude Doelenkade 27 en heeft in de monumentencommissie kritisch gereageerd op de plannen voor herinrichting van Breed en omgeving.

Tenslotte is het bestuur vanaf medio november 2002 een actie begonnen tegen de voorstellen van het gemeentebestuur tot verkoop van een vijftal topmonumenten in Hoorn.

5 Vertegenwoordigingen en representaties

Al jarenlang behartigt Albert de Graaf de belangen van de vereniging in de stichting Kerkmeijer-de Regt, evenals in de vereniging Het Carillon. De verslagen van zijn activiteiten in 2002 treft u aan in het Kwartaalblad 4/2002.

In 2002 hebben de bestuursleden Frans van Iersel en Jan Rietvink deelgenomen aan de vergaderingen van de monumentencommissie. Eind 2002 heeft Jan Rietvink te kennen gegeven deze deelname vanwege drukke werkzaamheden te willen beëindigen. Met de toetreding tot het bestuur van de heer Jaap Bronckhorst heeft de vereniging weer een vertegenwoordiger in de welstandscommissie.

De heer Fokko de Boer vertegenwoordigde de vereniging in de beheerscommissie van het Westfries Museum (Kwartaalblad 1/2002) en Marjan Faber heeft de belangen van de vereniging behartigd in de stichting Muziek tent en de stichting Maquette Hoorn anno 1650.

Traditiegetrouw was Femke Uiterwijk actief in de stichting De Hoornse Schouw en Hieke Stapel in het comité Open Monumentendagen, met assistentie van Albert de Graaf als adviseur. Decennialang is Albert de Graaf 'onze' contactman geweest bij het Nationaal Contact Monumenten in Amsterdam. Vanaf 1 januari 2002 heeft Henk Overbeek deze taak overgenomen, zodat de relatie met deze landelijke vereniging in goede handen blijft.

6 Werkgroepen en publicaties

• Kwartaalblad

De redactie van het Kwartaalblad heeft dit jaar afscheid genomen van Herman Lansdaal. Als nieuw redactielid is Gerdien de Galan toegetreden. De redactie is er ook in 2002 in geslaagd om vier kwalitatief goede nummers uit te brengen.

• Zomeravondwandelingen

Het wandelseizoen 2002 was een absoluut topseizoen, met als start de jubileumwandeling op 21 april, waaraan 400 leden hebben deelgenomen. De weersomstandigheden waren zeer goed evenals de afsluitende bijeenkomst in de Oosterkerk, waar de pioniers van het eerste uur in de bloemetjes werden gezet. Ook de zeven andere wandelingen trokken veel belangstellenden. Ruim 1100 deelnemers, waarbij de Venenlaanwandeling met 240 deelnemers een echte topper was.

• Lezingen

Het lezingenprogramma was wederom deskundig en afwisselend samengesteld door Marit Veerman. Van een diavoorstelling over de Koepoortsweg, via de kaartenverzameling van Blaeu en de archeologische vondsten van het terrein van de voormalige Winstonbioscoop naar Hoorn als stedelijke knooppunt. Deze variatie zorgde steeds voor een redelijk tot goed gevulde theaterzaal.

• Bouwkunstcursus

Via de bouwkunstcursus onder leiding van Femke Uiterwijk is weer een grote groep deelnemers vertrouwd gemaakt met de bouwkunst door de eeuwen heen, met nadruk op de Nederlandse en Hoornse architectuur.

• Publicaties

De belangrijkste publicatie in 2002 van de Bas Baltusstichting – waarin Oud Hoorn voor 1/3 deel participeert – betrof de uitgave van Hoorn en de Zee. Diverse auteurs hebben belangwekkende bijdragen geleverd over verschillende aspecten van de relatie van Hoorn met de zee. Met prachtige illustraties en tekeningen is de publicatie al bijna een verzamelaarobject geworden, want de uitgave was binnen enkele weken voor 90% uitverkocht. Samen met de feestelijke viering van het 85 jarig bestaan van de vereniging Oud Hoorn vormde de presentatie een van de hoogtepunten van het verslagjaar. Andere publicaties waren die over de architect Van Reijendam en over het Claes Stapelhofje.

• Werkgroep micromilieu

Deze groep heeft dit jaar weer het nodige werk verricht. Zo heeft de werkgroep kritische kanttekeningen geplaatst bij het stadsmeubilair, de bestrating en het onderhoud van het openbaar groen van ondermeer het Grote Oost, de Wijdebrugsteeg, de Korenmarkt, de Oude Doelenkade, het Visserseiland, het Karperkuilgebied en het Jeudje. Ook heeft de werkgroep een excursie gehouden, dit jaar naar Dordrecht. Bezoeken aan andere steden leveren bruikbaar materiaal op voor adviezen aan de gemeente. Namens het bestuur treedt de heer Jaap Bronckhorst sinds zijn aantreden op als contactpersoon.

• In en rondom het Oost-Indisch Pakhuis

De internetsite heeft zich het afgelopen jaar – door toedoen van de werkgroep onder leiding van Jan Floris – explosief ontwikkeld. De site wordt steeds professioneler en via de mail komen steeds vaker vragen binnen, die door Diana van den Hoogen, met hulp van anderen, van een antwoord worden voorzien.

Ook het boekenbestand van het documentatiecentrum onder leiding van Christ Stoffelen is aardig uitgebreid, mede door vele nieuwe uitgaven in het kader van 400 jaar VOC. Schenkers zorgden eveneens voor een aantal aanwinsten. Met de internetsite nemen de archiefwerkzaamheden onder leiding van Leo Hooegeven eveneens toe. Met hem is afgesproken dat interessante digitale post wordt geprint en opgenomen in het verenigingsarchief 'Leuk voor later'. Begin 2002 is Diana van den Hoogen gestopt met haar werkzaamheden als beheerder van het Pakhuis. Dat heeft gedurende enige maanden geleid tot een sluiting van het verenigingsgebouw op dinsdag. Eind 2002 zijn de taken van Diana overgenomen door Willy Wiggelaar, die samen met Joke van Tartwijk verantwoordelijk is voor het dagelijkse beheer.

• 400 jaar Verenigde Oost Indische Compagnie

Oud Hoorn heeft actief meegewerkt aan de activiteiten in het kader van 400 jaar VOC. Marit Veerman was namens het bestuur actief in de werkgroep die ondermeer een lesprogramma, een VOC-wandeling en een symposium organiseerde. Aan de publicatie die tijdens het symposium werd gepresenteerd hebben leden van de vereniging een bijdrage geleverd.

Exploitatie Vereniging Oud Hoorn 2002 - 2003

Panden Vereniging	Rekening 2001	Begroting 2002	Rekening 2002	Begroting 2003
Lasten panden	9.618,17	3.131,08	3.864,74	5.400,00
Huuropbrengsten	7.132,97	7.351,24	7.728,56	8.100,00
Saldo exploitatie panden	-2.485,20	4.220,16	3.863,82	2.700,00

Oost Indisch Pakhuis	Rekening 2001	Begroting 2002	Rekening 2002	Begroting 2003
Verbouwing en Inrichting OIP	5.633,02	4.084,02	558,71	3.000,00
Exploitatie OIP	4.724,17	4.855,45	4.571,08	5.000,00
Documentatiecentrum	2.299,67	2.405,04	2.367,39	2.600,00
Totaal Lasten OIP	12.656,86	11.344,51	7.497,18	10.600,00
Sponsors en bijdrage leden	0,00	45,38	0,00	0,00
Saldo exploitatie OIP	-12.656,86	-11.299,13	-7.497,18	-10.600,00

Producties	Rekening 2001	Begroting 2002	Rekening 2002	Begroting 2003
Inkoop winkel	3.552,72	3.630,24	7.340,87	5.000,00
Publicaties	2.268,91	12.705,85	205,30	4.000,00
Video-film	0,00	4.991,58	0,00	5.000,00
Internet-site	2.133,53	2.268,90	416,50	1.500,00
Giften en sponsoring	4.003,70	4.084,02	933,71	3.700,00
Totaal lasten producties	11.958,86	27.680,59	8.896,38	19.200,00
Verkoop producties	5.460,25	9.075,60	6.881,22	7.000,00
Sponsors producties	0,00	2.722,68	0,00	2.000,00
Totaal inkomsten producties	5.460,25	11.798,28	6.881,22	9.000,00
Saldo producties	-6.498,61	-15.882,31	-2.015,16	-10.200,00

Hoorn en de Zee	Rekening 2001	Begroting 2002	Rekening 2002	Begroting 2003
Inkomsten			84.775,22	
Uitgaven			64.442,02	
Over te dragen batig saldo			20.333,20	
Saldo Hoorn en de Zee			-0,00	

Verenigingsactiviteiten	Rekening 2001	Begroting 2002	Rekening 2002	Begroting 2003
Secretariaat	2.303,31	1.996,64	1.977,93	2.200,00
Lidmaatschappen	140,67	158,82	144,95	200,00
Attenties en representatie	1.146,43	1.270,58	1.043,00	1.200,00
Verzekeringen	164,45	204,20	419,32	300,00
PR-materiaal	2.272,30	3.630,24	2.353,15	4.000,00
Vergaderkosten	793,28	907,56	467,50	900,00
Advieskosten	0,00	2.268,90	0,00	2.000,00
Bureau- en organisatiekosten	6.820,44	10.436,94	6.405,85	10.800,00
Kosten kwartaalblad	16.471,09	17.425,16	18.325,42	24.800,00
Gidsenwerk	988,16	2.268,90	2.766,92	1.200,00
Excursies, cursussen, lezingen	3.469,83	3.403,35	2.735,76	6.300,00
Bestuursexcursie	326,72	499,16	466,50	500,00
Werkgroep Straatmeubilair	0,00	0,00	3,84	100,00
Totaal leden-activiteiten	4.784,71	6.171,41	5.973,02	8.100,00
Historisch onderzoek	0,00	2.268,90	0,00	2.000,00
Totaal lasten verenigingsactiviteiten	28.076,24	36.302,41	30.704,29	45.700,00
Contributies	43.189,37	43.562,90	45.515,67	45.000,00
Rente	3.998,68	6.352,92	8.574,84	8.600,00
Overige inkomsten	3.176,46	3.176,46	3.212,50	4.200,00
Excursies, cursussen, lezingen	2.721,28	2.586,55	2.068,53	2.050,00
Totaal inkomsten activiteiten	53.085,79	55.678,83	59.371,54	59.850,00
Saldo verenigingsactiviteiten	25.009,55	19.376,42	28.667,25	14.150,00

Totalen Exploitatie Vereniging	Rekening 2001	Begroting 2002	Rekening 2002	Begroting 2003
Saldo exploitatie panden	-2.485,20	4.220,16	3.863,82	2.700,00
Saldo exploitatie Oost Indisch Pakhuis	-12.656,86	-11.299,13	-7.497,18	-10.600,00
Saldo producties	-6.498,61	-15.882,31	-2.015,16	-10.200,00
Saldo verenigingsactiviteiten	25.009,55	19.376,42	28.667,25	14.150,00
Totaal lasten vereniging	3.368,88	-3.584,86	23.018,73	-3.950,00
Giften, donaties en subsidies	402,78	453,78	21.782,44	500,00
Saldo exploitatie Vereniging	€ 3.771,66	€ -3.131,08	€ 44.801,17	€ -3.450,00

Exploitatie Stichting Monumenten Oud Hoorn 2002 - 2003

	Rekening 2001	Begroting 2002	Rekening 2002	Begroting 2003
Lasten panden	29.765,03	18.151,21	8.467,57	28.312,50
Advieskosten		453,78	0,00	500,00
Bouwhistorisch onderzoek		2.268,90	0,00	2.000,00
B & O-kosten	3.250,44	3.267,22	3.080,34	4.300,00
Totaal lasten stichting				
	33.015,47	24.141,11	11.547,91	35.112,50
Huuropbrengsten	27.213,92	27.680,59	29.134,11	40.000,00
Rente/Dividend	2.549,99	2.586,55	3.666,59	2.000,00
Totaal Inkomsten Stichting				
	29.763,91	30.267,14	32.800,70	42.000,00
Saldo exploitatie Stichting	€ -3.251,56	€ 6.126,03	€ 21.252,79	€ 6.887,50

Balans Vereniging Oud Hoorn 31-12-2002

Aktiva	2001	2002	Passiva	2001	2002
Liquide middelen	198.366,79	249.167,93	Eigen vermogen	137.177,89	137.177,89
Liquide middelen Hoorn en de Zee		20.333,20	Onderhoudsreserve	50.609,63	53.700,59
Onroerend goed	1,00	1,00	Veliusfonds	26.460,67	26.460,67
Debiteuren	1.422,62	1.500,00	Uitbreiding OIP		41.679,91
Boekenvoorraad	6.269,99	6.269,99	Vooruit ontvangen	1.014,26	11.041,66
Rabo Ledencertificaten	22.575,00	22.575,00	Crediteuren	13.372,95	9.453,20
			Af te dragen saldo Hoorn en de Zee		20.333,20
	€ 228.635,40	€ 299.847,12		€ 228.635,40	€ 299.847,12

Balans Stichting Monumenten Oud Hoorn 31-12-2002

Aktiva	2001	2002	Passiva	2001	2002
Liquide middelen	72.758,88	34.153,58	Onderhoudsreserve	87.529,00	51.054,52
Rabo Ledencertificaten	22.750,00	22.750,00	Crediteuren	16.019,31	5.444,40
Onroerend goed	1,00	1,00	Vooruitontvangen		405,66
Debiteuren	8.038,43				
	€ 103.548,30	€ 56.904,58		€ 103.548,30	€ 56.904,58

Toelichting jaarrekening 2002 en begroting 2003

De exploitatie van de vereniging is in vier rubrieken verdeeld. De exploitatie van de panden en van het Oost Indisch Pakhuis zijn verbijzonderd. Resteren de reguliere verenigingsactiviteiten, waaronder het kwartaalblad en het onderdeel producties. Onder producties wordt verstaan het doen uitgeven van boeken, het maken van audiovisueel materiaal en het organiseren van tentoonstellingen.

Exploitatieresultaat

Voor de vereniging was een exploitatietekort geraamd ad

€ 3.100,-. Gerealiseerd is een overschot van € 44.800,-. Ongeveer de helft van het exploitatieoverschot komt voor rekening van een tweetal legaten. Uit de nalatenschap van J.N.G. Frederiks uit Hoorn ontving de vereniging Oud Hoorn € 16.790,-. Mevrouw Weidema heeft ons bij testament € 4.537,- nagelaten. Voorgesteld wordt om het overschot te reserveren voor uitbreiding van het Oost Indisch Pakhuis. Dit lijkt ons een waardige bestemming voor de beide legaten.

Voor 2003 wordt een tekort geraamd van € 3.450,-.

Voor de stichting was een exploitatieoverschot geraamd ad. € 6.100,-. Gerealiseerd is een positief exploitatiesaldo ad € 21.252,-. De baten waren € 2.500,- hoger, vanwege de hogere rente-baten en de hogere huurinkomsten. De uitgaven waren veel lager omdat geen kosten zijn gemaakt voor bouwhistorisch onderzoek en omdat de onderhoudskosten veel lager waren.

Op de laatste dag van 2002 heeft de stichting het Oost Indisch Pakhuis overgenomen van de gemeente Hoorn. Direct na aankoop moest de CV-ketel van Pakhuisstraat I worden vervangen omdat deze onherstelbaar defect was. Het bestuur heeft de gemeente gevraagd 50% van de kosten voor haar rekening te nemen omdat hier sprake is van een verborgen gebrek. De gemeente heeft dit vooralsnog geweigerd.

Voor 2003 wordt voor de stichting een positief exploitatiesaldo geraamd van € 6.800,-.

Inrichting Oost Indisch Pakhuis

De kosten zijn in 2002 lager uitgevallen dan geraamd. Het bestuur heeft ook voor 2002 de investeringen getemporeerd.

Producties

2002 was het jaar van "Hoorn en de Zee". Deze productie was dermate succesvol dat geen extra financiële bijdrage nodig was. Het project "Hoorn en de Zee" verliep via de verantwoording van de vereniging. Aangezien de publicatiestichting Bas Baltus de feitelijke uitgever is zijn de baten en lasten apart verantwoord. Ten opzichte van de begroting is om die reden de post publicaties € 12.500,- lager uitgevallen en zijn uiteraard ook de verkopen in de winkel € 2.200,- lager uitgevallen.

De inkoop voor de winkel is aanmerkelijk hoger uitgevallen vanwege een laat ontvangen factuur van de publicatiestichting Bas Baltus die betrekking had op 2001.

In 2002 is geen tijd besteed aan het afronden van de video-film. Deze activiteit wordt doorgeschoven naar 2003.

Hoorn en de Zee

De kosten van Hoorn en de Zee bedroegen € 64.400,- waarvan € 59.200,- productiekosten en € 5.200,- overige kosten (o.a. verkoop- en presentatiekosten etc). De inkomsten bestonden uit een subsidie van de gemeente Hoorn ad € 40.800,-, bijdragen sponsors ad € 16.500,-, verkoop boek € 26.400,- en € 970,- rente. Overleg met de gemeente Hoorn zal uitwijzen op welke wijze het batig saldo zal worden aangewend.

Panden vereniging

Het onderhoud is in 2002 conform de begroting uitgevoerd. Geraamd was een positief resultaat ad € 4.200,-,

gerealiseerd is een positief resultaat ad € 3.800,-. Het overschot wordt toegevoegd aan de onderhoudsreserve onder afrek van 10% van de huurinkomsten. Voor 2002 worden hogere kosten geraamd voor het reguliere onderhoud, er wordt evenwel een positief resultaat begroot ad € 2.700,-.

In 2002 en 2003 zijn/worden wij geconfronteerd met herstelwerkzaamheden ten gevolge van de bouwactiviteiten aan het Jeudje. De projectontwikkelaar heeft toegezegd alle schade ten gevolge van deze bouwwerkzaamheden te zullen herstellen. Ondertussen heeft een beëdigd expert de schade vastgesteld.

Kwartaalblad

In 2002 waren de kosten € 900,- hoger dan geraamd vanwege het feit dat de kwartaalbladen gemiddeld dikker zijn geworden dan aanvankelijk was voorzien. In 2003 wordt, ten gevolge van het 25 jarig jubileum van het blad, een extra nummer uitgegeven, dit geeft extra kosten.

Cursus bouwkunde

Voor 2003 zijn extra kosten geraamd (€ 3.000,-) om het cursusmateriaal te laten vormgeven en drukken.

Contributies

De vereniging groeit nog steeds, de contributiegelden waren daardoor in 2002 € 1.950,- hoger dan geraamd. In 2002 was er sprake van een aanmelding voor "lidmaatschap voor het leven". De contributie bedraagt vanaf 1 januari 2000 f 45,- per jaar, dit bedrag is voor 2003 omgerekend naar € 20,43. Ook voor 2003 kan de contributie gehandhaafd blijven op € 20,43.

Stichting Monumenten Oud Hoorn

De onderhoudsuitgaven waren dit jaar lager omdat niet alle geplande werkzaamheden dit jaar konden worden uitgevoerd. Deze onderhoudswerkzaamheden zijn doorgeschoven naar 2003.

Omdat de vereniging het beheer over de stichtingspanden voert draagt de stichting bij in de algemene kosten van de vereniging. De vergoeding is bepaald op 10% van de huurinkomsten.

De huuropbrengsten in 2003 stijgen met € 11.000,- ten opzichte van 2002 omdat de vereniging nu huur betaalt aan de stichting in plaats van aan de gemeente en omdat de bovenwoning voor 15 maanden verhuurd is.

Balans Vereniging Oud Hoorn

Bij jaarrekening 2001 zijn de panden van de vereniging en van de stichting afgewaardeerd op 1 euro.

Exclusief kwartaalbladen bedraagt de verkoopwaarde van de voorraad boeken ongeveer € 25.000,-. Bij de waarde-

bepaling is met name de verkoopsnelheid van belang. Van het merendeel van de titels mag niet verwacht worden dat zij binnen afzienbare tijd (een jaar) verkocht zijn. Een waardering van 25% lijkt in overeenstemming te zijn met de werkelijkheid.

De debiteuren hebben betrekking op de slotafrekening 2002 met de Stichting Monumenten Oud Hoorn (verrekening van kosten).

De crediteuren hebben betrekking op enkele facturen 2002 die in 2003 zijn voldaan en op een raming ad € 4.000,- voor een productie.

De onderhoudsreserve neemt toe omdat het exploitatiesaldo van de panden minus 10% van de huurinkomsten positief is.

Veliusfonds

De komende jaren staat de uitgifte van Velius op stapel. De afgelopen jaren is reeds € 26.400,- gereserveerd voor deze uitgave. Het doel van het fonds is om voor Hoorn belangwekkende producties mogelijk te maken. Dit doel kan worden bereikt door middel van garantiestellingen en/of het beschikbaar stellen van financiële middelen. Het Veliusfonds wordt actief beheerd door het bestuur, en zal alleen aangewend worden voor producties waarbij de vereniging nauw betrokken is. Het bestuur legt jaarlijks bij de jaarrekening verantwoording af aan de ledenvergadering over de aanwending van het fonds. Aanwending van het fonds bleek niet noodzakelijk voor Hoorn en de Zee.

Balans Stichting Monumenten Oud Hoorn

Op 31 december 2002 heeft de stichting het Oost Indisch Pakhuis gekocht van de gemeente Hoorn voor € 57.727,-. Door middel van een balansmutatie is het pand net als de overige panden afgewaardeerd tot nihil. De onderhoudsreserve is met het aankoopbedrag verminderd.

Een deel van het vermogen van de stichting is in 2000 belegd in Rabo Ledencertificaten. De rente die door de Rabobank wordt voldaan is conform de rente die voldaan wordt op een zogenaamde 10 jaarse lening vermeerderd met 0,5 a 1,5%. De rente wordt per kwartaal voldaan en vastgesteld. De certificaten zijn tegen aanschafwaarde verantwoord, de huidige waarde ligt hoger.

De crediteuren omvat facturen die voldaan zijn in 2002 maar die betrekking hebben op 2003.

Vooruitvangen heeft betrekking op 1 maand huur januari 2003 maar ontvangen in december 2002.

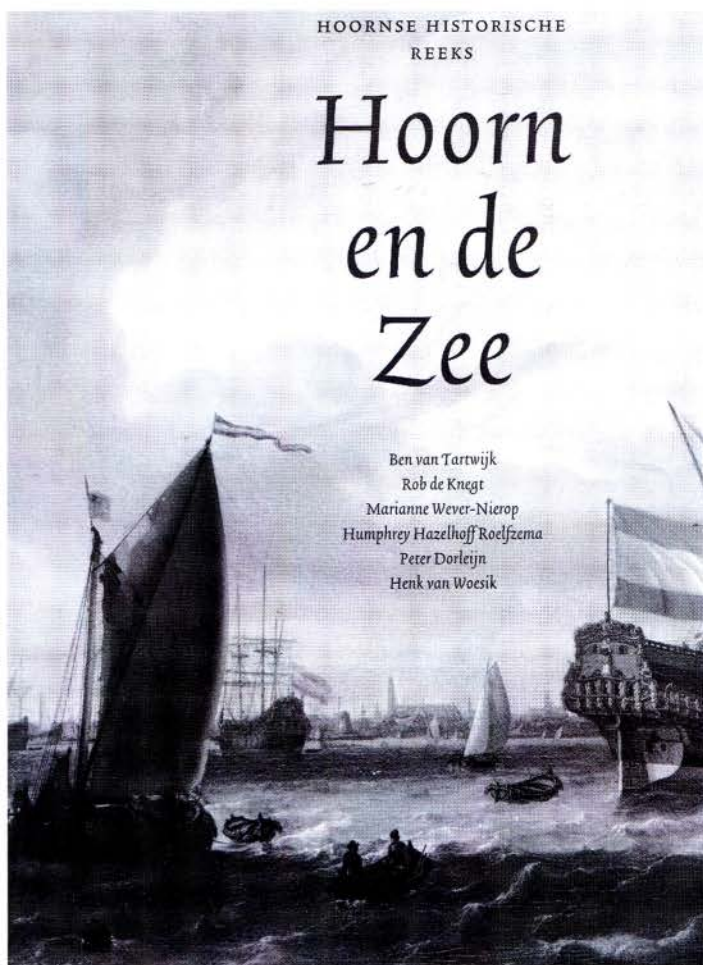
Verzekeringen

De aankoop van het OIP was aanleiding om alle verzekeringen van zowel de stichting als de vereniging onder de loep te nemen. Het gaat om verzekeringen voor de opstallen, inboedel, aansprakelijkheid en de vrijwilligers. Een en ander was ondergebracht bij meerdere maatschappijen. Binnen vrijwilligersorganisaties zijn verzekeringen een kwetsbaar onderwerp, daarom is getracht om de verzekeringen zoveel mogelijk onder te brengen bij één maatschappij.

Het bestuur heeft uiteindelijk gekozen voor een interessante aanbieding van de Wederkerige Verzekeringen uit Hoorn. Bij de opstalverzekering bedraagt het totaal verzekerde bedrag € 1.941.000,- (herbouwwaarde). De verzekering is incl. glasverzekering, onderhoud brandblussers en garantie tegen onderverzekering.

De nieuwe verzekeringsaanbiedingen zijn naar tevredenheid verzorgd door Adviesgroep Combined-Westfriesland uit Zwaag.

Frans van Iersel, penningmeester, 17 februari 2002

De succesvolle uitgave ter gelegenheid van het 85-jarig bestaan van de Vereniging Oud Hoorn

Bedreigingen in de eerste schil 3

De platte kap: een steeds zeldzamer fenomeen

Ton van Weel

Het gebied dat direct grenst aan de binnenstad staat onder blijvend grote druk. Het stadsbeeld zoals dat sinds de eerste helft van de twintigste eeuw welhaast 'natuurlijk' is gegroeid, ligt onder vuur. Markante elementen van de jonge bouwkunst dreigen te verdwijnen of worden op een afschuwelijke manier aangetast. We schreven daar al over in 1999 en 2001. Oud Hoorn pleit al jaren voor bescherming, is het niet via het instrument van het bestemmingsplan dan wel via plaatsing op de monumentenlijst of via uitbreiding van het 'beschermd stadsgezicht'. Het stadsbeeld in de eerste schil dicht tegen de binnenstad aan kan met recht uniek genoemd worden. Het is vaak het resultaat van individueel ambachtelijk bouwen in zeer gevarieerde bouwstijlen, met oog voor detail. Het bestuur heeft het college verzocht de gehele Draafsingel als gevelwand van de Singel en als directe gordel om de historische stad te beschermen. Deze wand is het architectuurboek van Hoorn van na 1900. Aanleiding om aan de noodrem te trekken is de verlening van de bouwvergunning voor een dakopbouw op het platte dak van Draafsingel 18. Daarmee dreigt het zaagtandcomplex met zijn karakteristieke platte daken blijvend geschonden te worden en het stadsbeeld ter plaatse zijn natuurlijke harmonie te verliezen. Tijd om stil te staan bij het nu nog waarneembare verschijnsel van de platte kap, onder dankzegging aan Henk Zantkuijl voor zijn adviezen en informatie.

De platte kap in historisch perspectief

Platte daken worden vaak geassocieerd met moderne architectuurstromingen als het Functionalisme en de Nieuwe Zakelijkheid (1915-1940). Vooral in de na-oorlogse architectuur is het platte dak favoriet als uiting van de opvatting 'terug naar de helderheid van de hoofdvorm' met een duidelijke begrenzing, als het rationele beeld van pure plasticiteit dat kracht uitstraalt. De nieuwe tijd maakt het voor het eerst technisch mogelijk (ijzer en beton) het platte dak waterdicht te maken met bitumen. Aardig is dat de literatuur niet vermeldt dat een plat dak goedkoper is en de woning daardoor meer betaalbaar wordt.

De traditie van het platte dak is evenwel een zeer oude en kent vooral de uitvoering als een flauw hellend dak om de hoge kap te ontkennen. De gothiek ontwerpt – naast de hoge spitse kap van de middenbeuk – het platte dak al, vaak toegepast in de zijbeuken en zijkapellen om de lichtinval te bevorderen. De wereldlijke middeleeuwse architectuur wil vaak geen zichtbare kap: rechtafgesloten gevels met balustrades ontnemen het zicht daarop. Nog bij de bouw van de Waag in Hoorn (1609) overlegt Hendrick de Keyser of er een platte afdekking of de huidige hoge kap moet worden uitgevoerd. Bij de stijllimitaties in de 19e eeuw zien we zowel hoge als platte daken, veelal in het zicht uitgevoerd. De bedrijfsgebouwen en pakhuizen die in de nieuwe mate-

Draafsingel 13 t/m 17

rialen als beton en ijzer worden uitgevoerd, hebben over het algemeen platte daken. Daarvan zijn fraaie voorbeelden te vinden in de Zaanstreek, zoals het pakhuis de Adelaar (1896). Het zakelijk karakter van de architectuur past daarbij.

Worden de gevels traditioneler dan besteedt de architect weer aandacht aan de beëindiging van de gevel door bijvoorbeeld de kroonlijst of balustrade. Op het einde van de 19e eeuw past men de chaletachtige overkraging op consoles vaak als sluitstuk van het platte dak toe.

In het begin van de twintigste eeuw blijven kappen en platte daken naast elkaar voorkomen. Het expressionisme van die tijd speelt vaak met uitgebouwde kubistische blokken zoals bijvoorbeeld het Amsterdamse Schoolpand aan Draafsingel 32. Hierbij kan een kap nauwelijks worden uitgevoerd. De architectuur en ruimtelijke vorm zijn in harmonie met elkaar. Voor- en tegenstanders van het platte dak bestrijden elkaar in deze tijd. Zo schrijft de grote architect Kropholler, fervente aanhanger van de traditionele Hollandse ambachtelijke stijl (baksteen/trapgevel) in zijn boekje "Bouwkunst als levensuiting": "Wand en dak hebben buitengewone betekenis. Het platte dak is niet gelijkwaardig aan het schuine. Het platte dak dekt wel, maar vertolkt dit niet. Het schuine dak is een echte oorzakelijksvorm: het regelrechte antwoord van den bouwer op weer en wind, vertolker der beschutting". Zo'n dak geeft aan dat er iets is dat waard is om beschermt te worden, het leven zelf.

De voorstanders geven de strijd evenwel niet op. In de eerste schil van Hoorn getuigen vele panden van de gezonde eigenzinnigheid van de toenmalige ontwerpers.

Het beeld in Hoorn

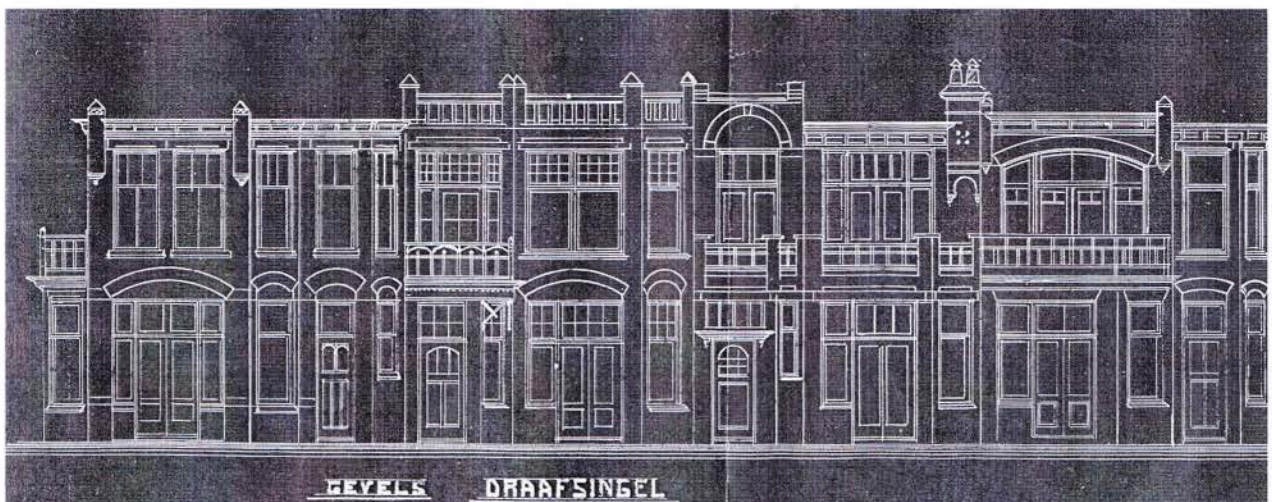
Woningen met platte daken vormen een karakteristiek beeld in de eerste schil. We treffen ze meestal in blokvorm door het hele gebied aan: de Liornestraat (Crispijnstraat), de Twee- en Drieboomlaan, Koepoortsweg, Clemens Maertenzstraat en de Venenlaan bijvoorbeeld. Ook aan de

Draafsingel 21 t/m 18

Draafsingel staan, tussen de Venenlaan en de Van Beijerenstraat, twee kleine complexen met platte kappen opgetrokken in de ambachtelijk-traditionele stijl. Dit type architectuur heeft, zoals we hebben gelezen, in zijn tijd de nodige kritiek opgeroepen, vooral bij de traditioneel ingestelde architecten. Wat vooral niet kan is de combinatie van traditioneel bouwen met een plat dak.

Het platte dak van het woonblok Draafsingel 18 t/m 21 is dan wel geen architectonische nieuwigheid, het is wel een opvallende verschijning met een zeer verzorgde architectuur die wonderwel op een bijna vanzelfsprekende wijze past in de totale gevelwand. Meestal hebben panden met een dergelijke aandacht voor details als accenten een kap. Hier niet en dat maakt het blok, trouwens ook dat van de nummers 13 t/m 17, nog eens extra bijzonder in het totale singelbeeld. Oud Hoorn pleit voor bescherming en het lijkt erop, de bezwaarschriften moeten nog worden behandeld, dat dat niet gebeurt. Een bijzonder jammerlijke zaak. Het verbouwingsplan betreft aanvankelijk de plaatsing van een doosvormige ruimte op het platte dak. De welstandscommissie keurt het ingediende ontwerp af omdat de har-

Draafsingel 21 t/m 18

Draafsingel 18

monie verstoord wordt. Er blijkt evenwel geen formele bescherming voor het verhogen van het pand te zijn, noch in het bestemmingsplan noch in het beschermd stadsgezicht met zijn hoogtematen. In arren moede adviseert de commissie de uitbreiding uit te voeren als een kap zodat althans de verschijningsvorm van de opbouw en het mate-

Venenlaan 38, plan voor plaatsen dakopbouw

Schets voor Draafsingel 18

riaalgebruik in overeenstemming zijn met de architectuur.

Het bestemmingsplan "Hoorn Zuid-Oost" dateert – nota bene - van 1968 en zegt onder andere dat de voorgevel van ieder huis in de voorgevelrooilijn moet worden geplaatst. Het zegt ook dat B & W bevoegd zijn vrijstelling hiervoor te verlenen "tot maximaal 1,5 meter achter de voorgevelrooilijn, waarbij dan de achtergevelrooilijn mag worden overschreden met dezelfde maat". Het bestemmingsplan is ondertussen 35 jaar oud en het is meer dan de hoogste tijd dat de gemeenteraad een voorbereidingsbesluit neemt voor een nieuw plan waarin de beschermende inzichten van deze tijd zijn verwoord. Hoorn is daar veel te laat mee en ook Oud Hoorn had eerder aan de bel moeten trekken.

Het sluipende kwaad van het verdwijnen van een zeer markant element uit het stadsbeeld beperkt zich niet tot de Draafsingel alleen. De verstoring van het evenwicht treft daar weliswaar keihard het oog, ook elders doemt het beeld van de kippenhokachtige opbouw steeds meer op. De foto's spreken wat dat betreft boekdelen. Zij vormen slechts een kleine selectie van de omvang van het kwaad. Voor de individuele bewoner misschien een begrijpelijke wens, het algemeen belang vraagt echter om bescherming van het historisch beeld. Het is de hoogste tijd dat er maatregelen worden genomen om deze heilloze ontwikkeling een halt toe te roepen. Oud Hoorn dringt daar nadrukkelijk op aan bij de lokale overheid.

Literatuur:

- Meischke R., Zantkuijl H., Rauwe W., Rosenberg P., Huizen in Friesland en Noord-Holland, 1993
- Polana Sergio, Hendrik Petrus Berlage, het complete werk, 1988
- Sutterland-Pontier J.H., Geschiedenis der bouwkunst, deel I, 1980
- Zantkuijl Henk, Boezaard Arie, Galan de Gerdien, Roozendaal Carolien, De ontwikkeling van het woonhuis tot 1940 in Hoorn, 2001

Hoek Koepoortsweg/Drieboomlaan

Metselaarsstraat

Tweeboomlaan

Drieboomlaan

Tweeboomlaan

Hoek Yenenlaan/Boelisstraat

De Moddermops, een vinding uit Enkhuizen

Deel I

Rob de Knegt

Een vroege voorganger van de klepschouw of onderlosser¹

Al vanaf het begin van de zeventiende eeuw waren door paarden aangedreven baggermolens in gebruik om de zeehavens in Holland op diepte te houden voor de scheepvaart. Het mechaniseren van het baggeren met behulp van deze “moddermolens” betekende een grote vooruitgang ten opzichte van het handmatige baggeren met de beugel.² Het door de moddermolen opgediepte slib werd in kleine schuiten gestort die, zodra ze vol waren, naar een geschikte plek voeren om weer handmatig te worden leeggeschept. Alleen het opbaggeren geschiedde dus machinaal en er was een flink aantal schuiten nodig om het werktempo van de molen bij te houden. In een aantal gevallen werd de modder uit de schuiten overgeladen in een groter schip, waarna de bagger vervolgens buitengaats werd gebracht. Weliswaar is de moddermolen in de loop der tijd op een aantal punten verbeterd maar tot nu is aangenomen dat de manier waarop de bagger werd afgevoerd in principe geruime tijd ongewijzigd bleef. W. Bos geeft aan dat de methode van het baggeren pas omstreeks het jaar 1850 verder verbeterde door het in gebruik nemen van de klepschouw of onderlosser.³ Deze schuit was uitgerust met scharnieren- de bodemkleppen waardoor de lading ineens kon worden gelost op een daarvoor bestemde stortplaats. Dit maakte het leegscheppen overbodig en gaf dus een aanzienlijke tijdwinst. In een octrooiaanvraag van Simon Stevin uit 1589 wordt dit principe al beschreven maar het toepassen van deze methode in de praktijk is onbekend.⁴ Waarschijnlijk stuitte de constructie bij houten schepen op onoverkomelijke technische problemen. Tegenwoordig wordt nog steeds gebruik gemaakt van onderlossers; het principe komen we bijvoorbeeld ook tegen bij spoorwegwagons en graansilo's.

Vroege vernieuwing

Door de opkomst van de industrialisatie was de techniek in het midden van de negentiende eeuw, en zeker het gebruik van metaal, verder ontwikkeld dan in de eeuwen daarvoor. Toch blijkt uit archiefonderzoek dat in West-Friesland al veel eerder een soort onderlosser in gebruik is geweest bij baggerwerkzaamheden in havens. Het gaat om een houten voorloper van een klepschouw, de zogenaamde “Moddermops”, die hoogst waarschijnlijk in Enkhuizen is ontwikkeld. De werking van dit schip is anders. De Moddermops had geen deuren of kleppen in de bodem maar was voorzien van een verhoogde laadvloer boven een stortkoker die werd afgesloten door een luik.⁵

Een exacte datum waarop deze vernieuwing voor het eerst is toegepast ontbreekt. Maar we mogen niettemin vaststellen dat deze vinding in de periode 1692-1696 in de stad Enkhuizen is ingevoerd. Deze redelijk nauwkeurige datering kunnen we afleiden uit de verschillende archiefstukken over de baggerwerkzaamheden in de havens van Enkhuizen en Hoorn.

Geringe productiviteit

In 1692 verschijnt in Enkhuizen een rapport over het aantal arbeiders dat wordt ingezet op de moddermolen en op de modderscheepjes.⁶ In de tekst wordt een vergelijking gemaakt met de situatie in de stad Medemblik en deze vergelijking sluit uit dat de Moddermops al in gebruik was. In het rapport wordt namelijk geklaagd over de veel te geringe productiviteit bij het baggeren in Enkhuizen. Terwijl in Medemblik in die tijd dagelijks 14 scheepsladingen konden worden gebaggerd, komt men in deze stad niet verder dan 6 à 7 scheepsladingen per dag. En dat terwijl er in Enkhuizen meer paarden en mensen werden ingezet. Uit kostenoverwegingen wordt in het rapport dan ook voorgesteld om het aantal arbeiders terug te brengen: twee in plaats van drie man op ieder modderscheepje en drie in plaats van vier man op de moddermolen. Het is aannemelijk en zelfs waarschijnlijk dat vervolgens is gezocht naar een verdere verbetering van de werkwijze. In ieder geval is niet lang daarna de Moddermops in gebruik genomen.

Arbeidsbesparing Enkhuizen

Een ander archiefstuk geeft aan dat in 1696 de Moddermops inderdaad al in Enkhuizen werd gebruikt en dat dit type schip een aanzienlijke bezuiniging in de kosten kon opleveren.⁷ In deze notitie van januari 1696 wordt namelijk een raming gemaakt van de kosten per dag voor het baggerwerk in Hoorn en dit wordt vergeleken met de kosten die dit werk vergde in Enkhuizen. In beide steden werd bij het baggeren een moddermolen gebruikt maar toch trad een opmerkelijk verschil op. De stad Hoorn had volgens de notitie 27 arbeiders nodig om in een dag 180 lasten te baggeren.⁸ De kosten hiervan bedroegen 30 gulden en 14 stuivers per dag. In Hoorn werden hierbij de gebruikelijke modderschuiten ingezet. Het aantal schuiten wordt niet aangegeven maar gelet op het aantal arbeiders bedraagt dit naar schatting zes tot acht.

In Enkhuizen waren door het gebruik van een ander type schip veel minder arbeiders nodig, namelijk 13, om in een dag 216 lasten te baggeren. De arbeidskosten bedroegen hierdoor 17 gulden en 17 stuivers per dag, dus ruim de

helft van die in Hoorn. Het nieuwe scheepje leverde dus een belangrijke besparing op in arbeidskosten terwijl bovendien de productiviteit verbeterde.

In de notitie van 1696 wordt het nieuwe scheepje nog gewoon aangeduid als "modderschip" maar uit de vermelde details kunnen we afleiden dat het om de eerste vermelding van een Moddermops gaat. De Moddermops, die f1500,- à f1600,- kostte, had een laadvermogen van omstreeks 24 last. Men was in staat om hiermee drie maal per dag een lading bagger naar zee te brengen en dit geeft al aan dat het scheepje snel kon worden gelost. Voor het opbaggeren en transporteren van de genoemde 216 lasten dienden dus drie Moddermopsjes te worden gebruikt ($3 \times 24 = 216$ last).

Arbeidsbesparing Hoorn

Weer een andere notitie, met een kostenbegroting uit het jaar 1698, geeft aan dat de stad Hoorn snel overtuigd was van de voordelen van de Moddermops.⁹ De aanhef luidt "Notisij der onkoste van de reparatie der Diepper en Moddermopsjes als mede het dieppe der stadts havens".¹⁰ Ofschoon hierin het aantal arbeiders niet wordt genoemd, kunnen we uit het benodigde arbeidsloon van f65,- per week afleiden dat er 11 man werd ingezet. Hierbij gaan we uit van 6 werkdagen per week en het destijds gebruikelijke loon van 18 à 22 stuivers per dag. Het arbeidsloon bedroeg hiermee iets minder dan f11,- per dag. Samen met de kosten voor het voer voor de paarden op de moddermolen komen we op omstreeks 13 guldens en 7 stuivers per dag in totaal. Dit bedrag en het aantal arbeiders is lager dan de ruim f17,- per dag en de 13 arbeiders in Enkhuizen. Door gebrek aan details is dit verschil niet goed te verklaren. Het kan worden veroorzaakt door de gebruikte moddermolen (het aantal paarden kon variëren van 2 tot 4 en ook het aantal mensen op de molen liep per stad uiteen) of door de locatie waar werd gebaggerd. Mogelijk ook was het een wat optimistische voorstelling van zaken om vooral de voordelen van de nieuwe werkwijze te benadrukken. In elk geval kunnen we vaststellen dat vanaf die tijd ook in Hoorn efficiënter zou kunnen worden gewerkt.

Dateren Moddermops

De notitie die het voordeel in de kosten weergeeft, dateert uit januari van 1696. Omdat de bouw van de Moddermops ongeveer 5 maanden in beslag nam, ga ik er voorlopig van uit dat Enkhuizen in 1695 voor het eerst een nieuwe manier van baggeren met gebruik van drie Moddermopsjes heeft toegepast. Maar vermoedelijk heeft de vinding bijvoorbeeld een jaar eerder al zijn nut kunnen bewijzen. In Hoorn is de Moddermops mogelijk in 1698 geïntroduceerd. Voor Medemblik zijn mij op dit punt geen gegevens bekend.

Gedurende de achttiende eeuw is de Moddermops een onmisbaar hulpmiddel gebleken bij het havenonderhoud.

Meerdere keren zijn er nieuwe schepen gebouwd. De Hoornse "klokkenist" (beiaardier) en schrijver Klaas van Voorst, die eind achttiende, begin negentiende eeuw een uitgebreide kroniek schreef, geeft blijk van een grote belangstelling voor de scheepvaart. Zo maakt Van Voorst niet alleen melding van het aanbesteden van een Moddermops in het midden van de achttiende eeuw maar geeft hij ook een beknopte beschrijving van het vaartuig. Helaas maakt de tekst niet duidelijk waarom het schip twee keer zo duur is.

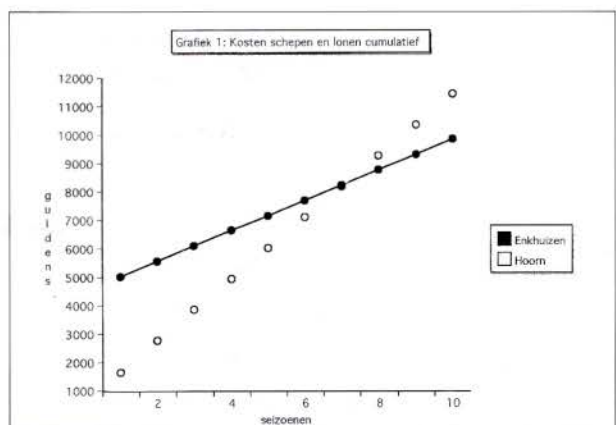
"In de voorzomer 1756 besteedden de heeren burgemeesteren en regeerders dezer stadt, het maken van een nieuw modderschip, voor f3000, en werd gemaakt zijnde gemeeten op 21 lasten. Dit modderschip, of Moddermop, was een vaartuig dienende om de kleij specie die door de stadsmoddermolen uijt onze havens opgehaalt wordt te ontfangen, en vol zijnde dezelve wederom ver in zee, door middel van een prop die dan uijtgehaalt wordt, te ontlasten, kunnende hierdoor in weijnig tijdt, een menigte modder dagelijks weggevoert worden, en daarom heel dienstig voor deze stadt."¹¹

Rendement

Om een idee te krijgen hoe zinvol een investering in de Moddermops was, kunnen we een schatting maken van het verschil in de kosten volgens de opgave in de notitie van januari 1696. Dit is uiteraard een ruwe benadering waarbij verschillende factoren buiten beschouwing worden gelaten.

Zowel in Hoorn als in Enkhuizen werd gebruik gemaakt van een moddermolen en volgens de notitie was het onderhoud van de schepen in beide steden gelijk. Het verschil in de kosten wordt dus bepaald door het arbeidsloon en de benodigde investering in schepen. Deze investering bedroeg in Enkhuizen f4500,- voor drie Moddermopsjes en in Hoorn f600,- voor zes modderschuiten.

Grafiek 1: Investering in baggerschepen en vereiste arbeidsloon. (Bij baggeren van 6500 lasten per seizoen in beide steden), Bron: Oud Archief Hoorn, Stadswerken. Notitie 8 januari 1696.

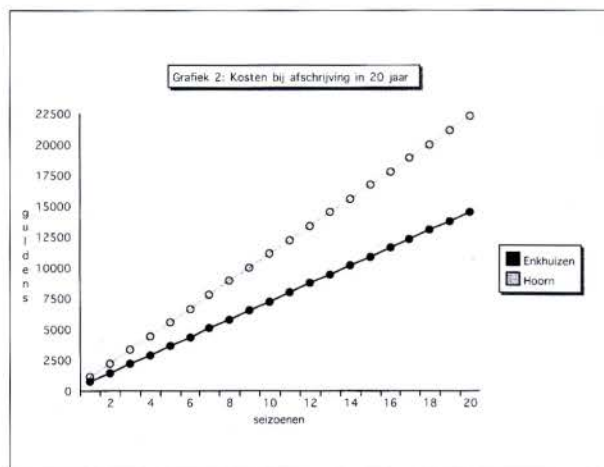

Het baggeren van de havens was een jaarlijks terugkerend onderwerp in de vergaderingen van het stadsbestuur. Uiteraard werden de belangrijke vaargeulen op diepte gehouden maar verder bepaalden de ontvangen klachten waar en hoelang zou worden gebaggerd.

Nemen we aan dat er jaarlijks gemiddeld zes weken werd gebaggerd, dan zou na 9 jaar in beide steden evenveel geld zijn besteed aan schepen en loonkosten: f10.283,- in Enkhuizen en f10.320,- in Hoorn. Dat kan de investering in het nieuwe scheepje al interessant hebben gemaakt. Maar houden we rekening met de grotere productiviteit van de Moddermops, dan blijkt het voordeel nog groter te zijn.

In de bovengenoemde periode van zes weken konden in Hoorn gemiddeld 6.480 lasten worden gebaggerd, waarbij de arbeidskosten ruim 3 stuivers (f 0,17) per last bedroegen. In Enkhuizen konden 7.776 lasten worden gebaggerd, waarbij de arbeidskosten minder dan 2 stuivers (f 0,08) per last bedroegen.

Nemen we het Hoornse aantal (afgerond op 6.500 lasten) als gemiddelde jaarlijkse hoeveelheid baggerwerk, dan blijkt dat de extra investering in de Moddermops al in zeven jaar kon worden terugverdiend (zie Grafiek 1). Dit is het gecombineerde effect van zowel de lagere arbeidskosten als de circa 20% extra productiviteit in Enkhuizen.

Grafiek 2: Kosten baggerschepen en arbeidsloon bij afschrijving in 20 jaar. (Bij baggeren van 6500 lasten per seizoen in beide steden).

Bron: Oud Archief Hoorn, Stadswerken. Notitie 8 januari 1696.

Naarmate de schepen langer in gebruik zijn, neemt het financiële voordeel verder toe. Vermoedelijk week de levensduur van de baggerschepen niet zo veel af van die van andere vaartuigen. Een periode van 20 jaar lijkt daarom een redelijke termijn om de schepen af te schrijven. Indien op voorhand wordt uitgegaan van een dergelijke afschrijvingsperiode dan levert baggeren met de Moddermops financieel direct al een positief verschil op.

Het baggeren van 130.000 lasten in 20 seizoenen vergde in Enkhuizen f14.505,- en in Hoorn f22.269,- (Grafiek 2). Theoretisch konden de uitgaven aan baggerschepen en het arbeidsloon dus met 35% verminderen. Door de extra productiviteit hoefde bovendien de moddermolen korter in bedrijf te zijn. Dit bijkomende voordeel blijft hier overigens buiten beschouwing.

Samenvatting

Tegen het einde van de zeventiende eeuw werd in Enkhuizen een voorloper van de onderlosser ontwikkeld en deze werd in 1695 in Enkhuizen en in 1698 in Hoorn geïntroduceerd. Dit is anderhalve eeuw eerder dan tot nu werd verondersteld. Deze werkwijze vergde enerzijds een investering van f4500,- tot f4800,- voor drie robuuste, zeewaardige schepen maar leverde anderzijds een flinke besparing op in arbeidsloon. Afhankelijk van de hoeveelheid baggerwerk konden de extra kosten in zeven tot negen jaar worden terugverdiend. Door het gebruik van de Moddermops werd veel efficiënter gebaggerd en konden de kosten voor de afvoer van het slib belangrijk worden verminderd.

Noten.

- In Hoorn werd steeds de aanduiding Moddermops gebruikt. In Enkhuizen werd het vaartuig afwisselend aangeduid als "modderschip", "modderscheepje" of "mopsje" waardoor verwarring mogelijk is met andere modderschuiten.
- Een baggerbeugel is een lange stok met aan het eind een metalen beugel met een net. Hiermee werd de modder van de bodem opgeschept. Dat dit zwaar werk was, spreekt haast voor zich.
- Ir. V. Bos, *Van baggerbeugel tot sleepzuiger*, Sliedrecht 1974, bladzijde 13.
- Uit 1589 dateert het idee van "...opgaende deuren in den bodem van 't schip gemaect daer de stoffe (= klei en zand - RdK) door in 't water valt...". Simon Stevin vraagt in dat jaar verschillende octrooien aan. Bron: G. Doorman, *Octrooien voor uitvindingen in de Nederlanden uit de 16de - 18de eeuw*, 's-Gravenhage 1940.
- Bron: Twee bestekken, een "Sarter van een modderschip", gedateerd 14 september 1718 en een "Charter van een modderscheepje", ongedateerd. Beide in Oud Archief Enkhuizen (OAE 1451b).
- Bron: Oud Archief Enkhuizen. Resolutieboek Burgemeesteren en Vroedschappen 1686-1694 (OAE 260). Resolutie 17 maart 1692.
- Bron: Oud Archief Hoorn. Stadswerken. Stukken betreffende de havens (OAH 2581). Datum 8 januari 1696.
- Een last is een in het verleden in de scheepvaart gebruikte maat voor lading. 1 last wordt gelijkgesteld aan 2 ton.
- Bron: Oud Archief Hoorn. Stadswerken. Stukken betreffende de havens (OAH 2581). "Notisij der onkoste", gedateerd 1698.
- In Hoorn werd de moddermolen aangeduid als Dieper of Diepmolen.
- Klaas van Voorst, *Vervolg op de Chronijk van Hoorn*, deel 5 (OAH 24). Bladzijde 74 van het (ongenummerde) uittreksel over de scheepvaart achterin het boek.

Wie weet er meer van Liesje en Wim?

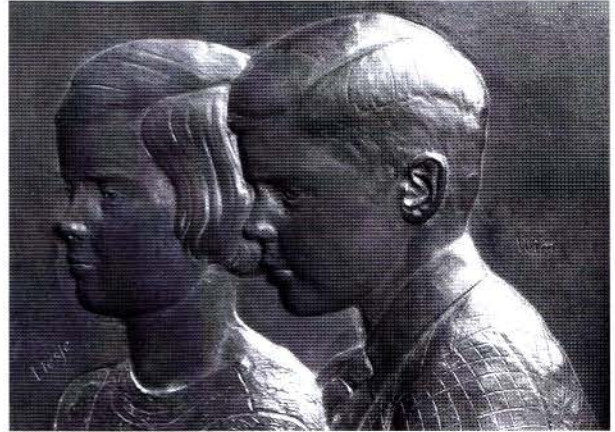
Frans Zack

In het kwartaalblad van december 2002 schreef ik in de reeks 'Bestuursleden van Oud Hoorn' een artikel over Gerhard Heinrich Lückens. Vanaf de oprichting van onze vereniging tot aan zijn overlijden in 1942 heeft Gerhard Lückens zich op allerlei manieren ingezet voor Oud Hoorn. Deze bestuursleden-reeks werd eigenlijk verzorgd door mede-redacteur Leo Hooegeveen. Van hem kreeg ik het verzoek of ik hem voor deze gelegenheid zou kunnen vervangen daar hij zelf druk was met het schrijven van een boek over de gemeenteraad van Hoorn.

Daar ik mij in het verleden al eerder had verdiept in het reilen en zeilen van de familie Lückens viel mij dit niet zo heel moeilijk. Eerder schreef ik o.a. al het een en ander over de diverse plaquettes die door Gerard Lückens werden vervaardigd. Dit leverde vervolgens een aantal interessante reacties op waardoor er sprake was van een 'sneeuwbal' die steeds verder rolde. En ook nu kreeg ik weer enkele reacties op dit laatste artikel: reacties, zo interessant dat ze het vermelden waard zijn. In mijn artikel noemde ik de website die door de kleindochter van Gerard Lückens werd opgezet. Voor de heer H. van Berkel uit Zwijndrecht was dit aanleiding om deze site te bezoeken. Daar de site o.a. een beeld geeft van de kunstwerken die door Gerard Lückens werden vervaardigd, trof de heer Van Berkel een tekening aan van zijn grootvader, H. van Berkel, de vader van Jan en Johannes van Berkel. De heer H. van Berkel is een zoon van laatstgenoemde. Tot op dat moment verkeerde men in de veronderstelling dat het hier ging om J. van Berkel. De grootvader van Herman van Berkel was kruideniersknecht in Hoorn en overleed op 13 februari 1940 op 74-jarige leeftijd. Het origineel van de tekening, met een formaat van 45 x 60 cm., die op de Lückens-site te zien is behoort tot het bezit van de heer H. van Berkel. De signatuur op deze tekening geeft aan dat deze in 1936 gemaakt moet zijn. De heer Van Berkel weet niet waarom deze tekening werd gemaakt, maar veronderstelt dat de heren elkaar wel hebben gekend daar beiden in de Ramen woonden. De brandweer zou echter ook een schakel kunnen zijn. In 1936 kreeg de grootvader van de heer Van Berkel een diploma en medaille voor 40 jaar

Op de Lückens-site trof de heer H. van Berkel uit Zwijndrecht deze tekening uit 1936 waarvan men veronderstelde dat het ging om J. van Berkel.

Liesje en Wim: hier op de door Gerard Lückens vervaardigde plaquette. De vraag is nu: wie zijn deze kinderen die, zo ze nog in leven zijn, inmiddels rond de 70 jaar moeten zijn.

"trouwen brandweerdienst" en hij meent dan ook op de revers de bijbehorende draagpenning te herkennen. De oom Jan van de heer Van Berkel was hoofd van de openbare school nr. 3. Zijn vader (Johannes) had een drogisterij in de Nieuwsteeg. De grootouders van de heer Van Berkel verhuisden later naar de Merensstraat. Voor Marry Moget, de kleindochter die de Lückens-site verzorgt, was deze informatie aanleiding de nodige correcties aan te brengen. De heer Van Berkel was niet de enige bezoeker van de Lückens-site. Een handelaar uit Utrecht die beurzen organiseert nam ook eens een kijkje. Hij had jaren geleden op een beurs annex rommelmarkt een bronzen plaquette gekocht. Deze plaquette (46 x 39 cm) toont twee kinderkopjes, gemaakt door G. H. Lückens. Op de plaquette staan de namen Liesje en Wim zonder dat er een jaartal werd vermeld. Wel staat aangegeven dat de plaquette werd vervaardigd door Bronsgieterij G. Scholten en de aanduiding "Fecit" zoals Gerard Lückens dat altijd deed.

De handelaar had al eens contact opgenomen met het Westfries Museum maar daar had men geen interesse. Vervolgens nam hij contact op met Gerben Kazimier in Schellinkhout en dit had tot gevolg dat de plaquette werd aangekocht door de familie Moget. De plaquette werd vervolgens 'voor het leven' uitgeleend aan mevrouw Mellegers-Lückens, de eveneens in Den Haag wonende dochter van Gerard Lückens en de moeder van Marry Moget-Lückens. 'Liesje en Wim' zijn inmiddels ook (in bronskleur) te zien op de Lückens-site: <http://home.hccnet.nl/aad.moget>

De grote vraag die nu overblijft is natuurlijk: wie zijn de Liesje en Wim die werden afgebeeld op deze plaquette. Weet u het antwoord of weet u méér over de achtergrond van deze plaquette dan willen wij dat graag van u vernemen.

A.G.F. van Weel

Mede met informatie vanuit de Gemeentelijke Monumentencommissie en andere instellingen waarin Oud Hoorn-bestaursleden zitting hebben:

1 maart 2003

ABC- hoek Kleine Oost

Met de realisering van het laatste – vijfde – deelplan is een begin gemaakt: 47 huurwoningen ontworpen door de Belgische architect Vandenhove. Oud Hoorn blijft benieuwd over de aansluiting van het ontwerp bij de omgeving. Ook de welstandscommissie schreef reeds in 1999: 'de rondlopende vorm aan de buitenzijde geeft problemen met de aansluiting op de rechte structuren van het plan van architect Daan aan het ABC en aan de bestaande panden aan het Kleine Oost. Er ontstaan zinloze onaantrekkelijke restruimtes tussen het ovale bouwblok en de rechthoekige verkavelingen. Het is merkwaardig dat dit probleem stedenbouwkundig in deze nieuwbouwsituatie niet beter is vorm gegeven. De zorgvuldigheid waarmee aan de Binnenluiendijk door het plan van architect Rietvink juist een geruisloze overgang is gemaakt tussen de bestaande panden en het plan van Rijnbouwt, is op deze plek niet terug te vinden.'

Achter de Vest 54

De in de stijl van de Amsterdamse School opgetrokken garages aan de achterzijde van het monumentale pand aan Onder de Boompjes 20, verdienen bijzondere aandacht in de herbestemmingsplannen.

Achterom 15

Oud Hoorn vraagt zich af hoe het staat met de plannen om op de plaats van de hoge muur woningen terug te brengen?

Achterom 3 (rijksmonument)

Oud Hoorn ontvangt signalen over onzekerheid omtrent de toekomst.

Achterom 29

Bedrijfspand, oorspronkelijk uit 1770, in verval.

Achterom 95 (rijksmonument)

Hoekpand onder hoog met pannen belegd schilddak, windvaan met paarden op de nok (stalhouderij). Pand verkeert in ernstige staat van verwaarlozing.

Achterom 113

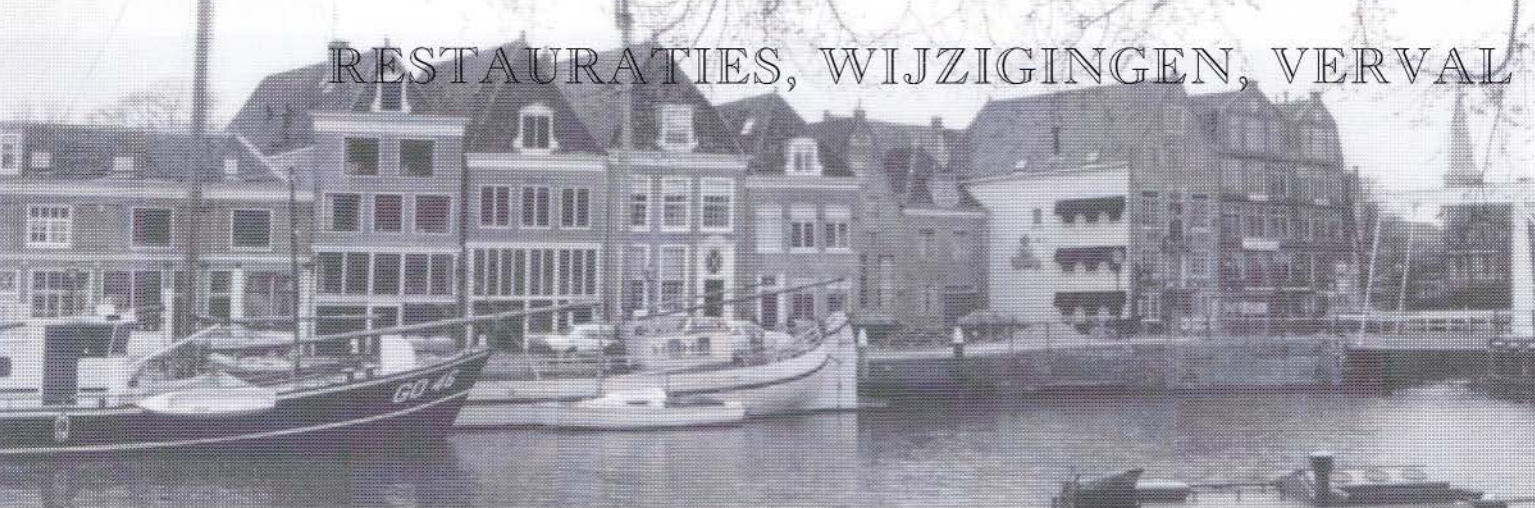

Plan voor doorbraak met Breed 36

Appelhaven

Nu de rechtskracht van de gedoogvergunning is afgelopen, heeft Oud Hoorn het stadsbestuur verzocht om het drijvend terras met spoed te laten verwijderen uit het stadsbeeld.

Baadland

Oud Hoorn streeft nog steeds naar een historisch onderzoek van deze oorspronkelijke zeeverende dijk. Kan dat onderzoek geen onderdeel uitmaken van het plan tot restauratie van de Hoofdtoren?

Bangert-Oosterpolder

Oud Hoorn onderschrijft het streven om in deze laatste Hoornse nieuwbouwwijk straatnamen te geven die verwijzen naar de cultuurhistorie van de dorpen Zwaag en Blokker.

Breed 12 (rijksmonument)

Pand is eigendom van de vereniging. Oud Hoorn heeft de aanvraag voor een gekooide brandladder aan de achtergevel afgewezen uit monumentaal oogpunt.

Draafsingel

Oud Hoorn heeft het gemeentebestuur verzocht de totale gevelwand te willen beschermen. Oosterpoort behoeft spoedig een grondige onderhoudsbeurt. Gemeente wil de enige overgebleven stadspoort overdragen aan Vereniging Hendrick de Keyser. Op de echte restauratie van dit rijksmonumentale complex, geraamd op één komma zeven miljoen, wordt al jaren gewacht.

Draafsingel 5, 6, 7 en 8

Oud Hoorn pleit voor plaatsing van dit complex van 4 herenhuisen (1930) van de hand van J. van Reijendam Czn. op de gemeentelijke monumentenlijst. Monumentencommissie heeft het college positief geadviseerd.

Draafsingel 9

Bouwvergunning verleend voor woninguitbreiding.

Draafsingel 18

Bouwvergunning verleend voor dakopbouw. Oud Hoorn komt in het geweer tegen deze onaanvaardbare aantasting van het stadsbeeld.

Draafsingel 40

Plan voor de bouw van een garage.

Draafsingel 54, 55 en 56

Oud Hoorn pleit voor bescherming van de karakteristieke panden Rustenburg en Vredeburg.

Draafsingel 57-59

De projectontwikkelaar is van plan de boerderij Meta en de villa Schermeroord tot woningen terug te brengen met handhaving van de monumentale waarden. Hoorn draagt bijna drieëntwintigduizend euro bij

Draafsingel 61

De voorgevel van dit voormalige stadsziekenhuis heeft weer een klok.

Gerritsland - hoek Zon

Oud Hoorn is ingenomen met de geslaagde renovatie door Intermaris van deze voormalige directeurswoning van de gasfabriek.

Inmiddels zijn de 8 zorgappartementen voor gehandicapten bewoond.

Gerritsland 40-42 (beeldbepalend)

Aanvraag om monumentenvergunning ingediend

Gortsteeg 11

Plan voor de bouw van een nieuwe woning.

Grote Noord 2 en 4

Nieuwbouwplan voor een winkel/horeca met vier appartementen is in procedure genomen.

Grote Noord 40, 42, 44 en 46

Doorgang en enkele interne verbouwingen in stijl gerealiseerd.

'Rustenburg', Draafsingel 55

Gerritsland 40-42 zie pag. 29

Grote Oost 2 (rijksmonument)

Voornemen tot plaatsing van een brandtrap aan de achterzijde van het Affichemuseum

Grote Oost 5 (rijksmonument)

Bijzonder indrukwekkende restauratie van Hoorns 'kroonjuweel' door de Stichting Stadsherstel voltooid.

Grote Oost 58 (beeldbepalend)

Claes Joesthuis naast Oosterkerk: plan voor verbouwen en uitbreiden ten behoeve van trappenhuis, keuken en kantoorruimte. Plan is besproken tijdens de voorjaarsledenvergadering. De bestuursrechter heeft bepaald dat voorlopig nog niet begonnen mag worden met de aanbouw. Procedure moet opnieuw.

Hoofdtoren (rijksmonument)

Gemeente Hoorn wil Hoorns meest beeldbepalende monument verkopen aan de Vereniging Hendrick de Keyser. Plan voor restauratie zeezijde en dak. De gemeente Hoorn krijgt van het rijk € 583.000.- voor de restauratie. Of krijgt de beoogde nieuwe eigenaar dat kapitaal?

Hoofd

Wanneer begint de gemeente Hoorn met de versobering van deze historische plek in het havengebied? Het politieke draagvlak is er voor. Waar is het wachten op? Bottereigenaars vragen meer financiële steun voor de varende monumenten. Er is dringend behoefte aan een beleidsplan voor het behoud van een plek voor historische schepen in de havens.

Italiaanse Zeedijk 51

Pand verkeert in sterke staat van verval. Een schande in het stadsbeeld.

Jeudje

Het bouwplan is gerealiseerd. Op zich is het een goede zaak dat de oude structuur grotendeels is aangehouden. De woontoren op de hoek Pakhuisstraat/Vollersswaal markeert op overdreven wijze de stadstoegang. Oud Hoorn heeft de projectontwikkelaar herinnerd aan het terugbrengen van een historisch merkteken: de overblijfselen van de Agnietentoren. Oud Hoorn pleit voor het terugbrengen van de historische naam voor de brug tussen 't Jeudje en de G.J. Henninckstraat: de Aschhoopbrug (zie Velius).

Keern

Vele grafmonumenten van oude Hoornse families liggen er verwaarloosd bij. Snelle actie gevraagd! In de werkgroep die zich buigt over de (her)inrichting heeft Oud Hoorn twee vertegenwoordigers afgevaardigd: erelid Albert de Graaf en bestuurslid Marit Veerman. Gemeente zegt bezigt te zijn met de inventarisatie. Waar blijft deze? Oud Hoorn heeft gepleit voor plaatsing op de gemeentelijke monumentenlijst.

Keern - hoek provinciale weg

Strakke blokkendoos ter verfraaiing van de entree tot de stad. De totale gevelwand aan de provinciale weg tussen Keern en Liornestraat ademt een sfeer van smakeloosheid en fantasieloosheid passend bij het snelle geld. Een bijzonder kwalijke en waarschijnlijk ondoordachte ontwikkeling. Wie zei daar: Hoorn sfeer en zoveel meer... (van hetzelfde).

Kerkplein 4-5

Plan voor ingrijpende verbouwing tot één woning lijkt te stagneren. Inmiddels heeft de lange wachttijd ertoe geleid dat beide gevels worden gesloopt. Had Stadsherstel, net als in Amsterdam, hier geen uitkomst kunnen bieden?

Kerkplein - Sint Jans Gasthuis (rijksmonument)

Ook dit unieke rijksmonument wisselt waarschijnlijk van eigenaar binnenkort. Oud Hoorn verzet zich tegen de overdracht.

Kleine Noord

De uitvoering van het plan voor de kleine fontein 'Waterdrager' stagneert op jammerlijke wijze.

Kleine Oost

Bij het summiere archeologisch en bouwhistorisch onderzoek op de plek van de oude Oosterpoort zijn brokstukken van de fundamenteen blootgelegd. Oud Hoorn zoekt naar een mogelijkheid om de oude poort blijvend onder de aandacht te brengen. Bij de overgang naar de Schellink-

houterdijk moet de historische loop van de Westfriese Omringdijk weer herkenbaar worden, dus geen rotonde.

Koepoortsweg 73

Oud Hoorn maakt zich ernstig zorgen over de staat van onderhoud van dit monumentale pand.

Korenmarkt 14-15 (rijksmonument)

Monumentaal pand heeft, na de schilderbeurt, eindelijk zijn oude luister terug.

Leliestraat 5

Plan voor verbouwen opslagruimte tot woning met garage vanwege de detonerende hoogte vooralsnog terugverwezen naar de tekentafel.

J. Messchaertstraat

Achter de voormalige Margrietschool – nu Horizon College – is een extra locatie voor 120 parkeerplaatsen ontwikkeld. Oud Hoorn vreest de sloop van een deel van het schoolgebouw en verzet zich daartegen. Eén van de verzoeken tot plaatsing op de gemeentelijke monumentenlijst is ingewilligd: de voormalige MULO op nummer 1. Het gebied ligt economisch en politiek onder vuur.

Muntstraat

Straat met 10 rijksmonumenten en verscheidene beeldbepalende panden dreigt een centrale afwikkeling te krijgen voor het (zware) verkeer de stad uit. Alternatieve oplossingen gevraagd.

Nieuwland O-Z

Kademuur vertoont scheuren.

Nieuwe Noord 45 (rijksmonument)

In "Hoorn, huizen, straten, mensen" lezen we: Huis met hoge trapgevel, waarvan de top naar oude foto is herbouwd; hoek Duinsteeg. Zijgevel oud. Inwendig oude constructie.

De geruchten dat de fast foodketen McDonald's op dit pand en de belendende zuidelijke aanbouw aan het Grote Noord haar oog heeft laten vallen, houden aan.

Oud Hoorn houdt haar hart vast. De panden staan al geruime tijd leeg.

Nieuwstraat/Wisselstraat

Poortje uit 1603; restauratie van de muren en het houten gewelf noodzakelijk. Begin negentiger jaren van de vorige eeuw zijn twaalf monumentale stenen poortjes gerestaureerd. Na 10 jaar krijgen de poortjes opnieuw een onderhoudsbeurt. Het Oude Vrouwen Poortje aan het Kerkplein is uitgekozen voor een kunsttoepassing op het westelijk muurvlak in het poortje. Hoe staat het met de uitvoering?

Nieuwstraat 13 en 15 (rijksmonumenten)

Stichting Stadsherstel realiseert twee winkels en drie bovenwoningen. Kwaliteit voorgevels schept hoge verwachtingen over de rest van de restauratie.

Onder de Boompjes 20 – rijksmonument

Oud Hoorns eerdere oproep heeft succes gehad: Intermaris Woondiensten heeft zich het lot van dit monument aangetrokken. Pand wordt geheel gerestaureerd. Er komen negen appartementen in.

Oosterplantsoen (rijksmonument)

Oud Hoorn heeft de gemeente duidelijk gemaakt tegen verdere aantasting van het rijksmonument te zijn hetzij door verplaatsing of nieuwbouw van de bloemenkiosk, hetzij door de aanleg van parkeerhavens.

Oostereiland

De laatste berichten zijn dat de gemeente Hoorn het eiland met zijn opstallen definitief in eigendom gaat ver-

werven. Er komt een projectgroep die zich buigt over de toekomstige bestemming.

Oosterpoort (rijksmonument)

Oud Hoorn is tegenstander van de overdracht van deze enige stadspoort aan de Vereniging Hendrick de Keyser.

Oude Doelenkade 27

Een voorzichtig begin gemaakt met de restauratie.

Oude Doelenkade 55

Monumentencommissie heeft het plan voor nieuwbouw van een villa goedgekeurd.

Pakhuisstraat

Sobere en doelmatige renovatie gerealiseerd.

De gemeente Hoorn zoekt nieuwe bestemming voor het vroegere VOC-peperpakhuis. Oud Hoorn heeft positieve gesprekken gevoerd met het bestuur van het Historisch Genootschap, de Nederlandse Genealogische Vereniging afd. Koggenland en de Stichting Westfriese Families over de mogelijkheden van gezamenlijke exploitatie. Het woord is aan de gemeente. Oud Hoorn heeft het college gevraagd zich in te zetten voor een cultuurhistorische bestemming voor het gehele pand.

Pakhuisstraatbrug

Monumentenvergunning aangevraagd.

Pastoor Nuyenstraat – Zwaag

Oud Hoorn juicht plan om de z.g. Lourdeskapel, in 1882 in neogotische stijl gebouwd – door A.C. Bleijs? - te plaatsen op de gemeentelijke monumentenlijst toe.

Acties voor restauratie vorderen gestaag: bewoners en bedrijfsleven dragen bij !

Ramen

Eén van Hoorns mooiste woonstraten. Oud Hoorn betreurt dat de nieuwe straatlantaarns geen aansluiting zoeken bij het historische karakter van de straat.

Rode Steen 9 (rijksmonument)

Restauratie van de wintertuin

Na de succesvolle restauratie heeft de Stichting Stadsherstel Hoorn het pand overgedragen aan de Stichting Philadelphia. Er komt een grand café dat gedreven wordt door verstandelijk gehandicapten.

Monumentencommissie stemt in met glooiende rolstoel-opgang.

Rode Steen – Waaggebouw (rijksmonument)

Stadsbestuur is voornemens ook dit rijksmonument over te dragen aan de Vereniging Hendrick de Keyser.

Sint Chrispijnstraat

Sint Chrispijn is de bescherm patroon van het schoenmakersgilde.

De commissie Straatnaamgeving had waarschijnlijk kiespijn toen zij deze straat met haar monumentale uitstraling voorzag van de historische naam.

West 54

Plan voor realiseren bovenwoning

Westerblokker – kerkgebouw Heilige Aartsengel Michaël

Oorspronkelijk kerkgebouw met gotische en neo-classicistische elementen reeds lange tijd in gebruik als tapijthal. Gebouw dateert uit 1853 en is ontworpen door de Leidse architect Th. Molkenboer (1796-1863). Plan om pand op de gemeentelijke monumentenlijst te plaatsen. Gemeente heeft een P.M.post op de begroting opgenomen.

Westerdijk

Na instorting toneeltoren is de doorstart van de nieuwbouw nu begonnen. Gemeente is met een nieuw bouwbedrijf in zee gegaan.

Westerdijk 48

Oud Hoorn verzet zich sterk tegen eventuele sloop van dit karakteristieke pand met zijn typerende gevel.

Westerdijk 75 o.a.

Verouderde woonflat en een viertal karakteristieke vis-serswoningen zijn gesloopt ten behoeve van de bouw van 37 appartementen voor ouderen door Intermaris Woondiensten. Met de bouw is inmiddels gestart. Het 'beeldkwaliteitsplan' legde de uitgangspunten vast. De oude rooilijn wordt weer gerespecteerd. De oude hoogte ook? Gekozen is voor een sterk geleed complex van vier bouwlagen plus een kap. Voor een dakgoot op een hoogte van 13 meter moet het bestemmingsplan worden aangepast.

Wisselstraat 6-8-10 (rijksmonument)

Gemeentebestuur wil ook dit historisch complex overdragen aan de Vereniging Hendrick de Keyser. Onzekerheid omtrent de toekomstige bestemming van dit rijksmonument duurt voort.

De Oosterpoort omstreeks 1870, de kant van de stadszijde, in min of meer vervallen staat. In 1874 bood de Gemeente de poort voor de sloop te koop aan, maar door een financiële bijdrage van raadslid, Jhr. mr. D. van Akerlaken van fl. 500,— werd deze stadspoort gespaard van sloop. Van Akerlaken was ook de enige die tegen de sloop stemde. De Oosterpoort is de laatst bewaard gebleven stadspoort in de verdedigingswal van 1577

Feestelijke boekpresentatie in Oosterkerk

Frans Zack

"Twee eeuwen Stadsbestuurders van Hoorn": dat is de titel van het boek dat tijdens een feestelijke bijeenkomst op donderdag 13 februari in de Oosterkerk gepresenteerd werd. Auteurs Arie van Zoonen en Leo Hoogeveen hebben anderhalf jaar gewerkt aan dit naslagwerk dat oorspronkelijk geraamd was op zo'n 300 pagina's. Uiteindelijk werden het er maar liefst 592 en samen met de vele honderden foto's krijgt men een goed beeld van de mannen en vrouwen die in de periode van 1795 tot 2002 de stad bestuurden.

Aanvankelijk waren de schrijvers ieder voor zich bezig met het vastleggen van de bestuurlijke ontwikkelingen in Hoorn.

Het was de toenmalige wethouder Jaap Schaper die de twee auteurs bij elkaar wist te brengen. Leo Hoogeveen had op dat moment al de nodige documentatie en feiten over het stadsbestuur verzameld. Arie van Zoonen had zich voornamelijk verdiept in de historie vanaf 1919. Dit samen vormde wel een belangrijke bron van informatie maar was toch nog geen compleet boek. Het echte werk moest dan ook toen eigenlijk nog beginnen.

In een toespraak over de totstandkoming schetsten de auteurs het vele werk dat verzet moest worden. Het vele onderzoekswerk was er dan ook mede oorzaak van dat dit boek, deel drie in de Hoornse Historische Reeks, verscheen nadat deel vier: Hoorn en de Zee, al was uitgebracht.

Nu het boek klaar is kon het op een feestelijke wijze gepresenteerd worden. Het eerste exemplaar kon door de auteurs aan burgemeester mr. P.M.G.P. Janssens overhandigd worden. Vervolgens waren het zes bijzondere raadsleden die als eersten een boek in ontvangst mochten nemen.

Jan Herling, van 1949 tot en met 1958, raadslid van de CPN, achter de microfoon in de Oosterkerk. V.l.n.r. mevrouw Herling, Leo Hoogeveen, Arie van Zoonen en Jan Herling

Arie van Zoonen signeert als eerste het boek van burgemeester mr. P.M.G.P. Janssens.

Deze rij werd geopend door Jan Herling, van 1949 tot en met 1958 raadslid voor de CPN. Vervolgens was daar het oudste nog levende raadslid Maarten Beemster. De in 1912 geboren Beemster was van 1964 tot en met 1970 raadslid voor de PvdA. Als derde was er een boek voor Simon Boersma (PvdA) als jongste raadslid van nu. De laatste wethouder in een afspiegelingscollege was Dirk Wit. Hij was raadslid van 1966 tot en met 1978 en van 1982 tot en met 1994 en daarbij ook nog wethouder van 1967 tot en met 1974. Met maar liefst 27 jaar mag Simon Commandeur (VVD) zich het langst zittende raadslid noemen. Hij trad in 1976 toe tot de raad en was van 1982 tot en met 1986 ook nog wethouder. Ook hier was dus een boek op zijn plaats. Dat was ook het geval bij Jaap Schaper die met 17 jaar en 9 maanden zich de langst zittende wethouder mag noemen. Aansluitend aan de presentatie werd een informele receptie gehouden, muzikaal opgeluisterd door het Wouter Bekkering Quartet. Van deze gelegenheid werd door vele tientallen boekbezitters gebruik gemaakt om hun exemplaar door de auteurs te laten signeren.

"Twee eeuwen Stadsbestuurders van Hoorn" is het derde deel in de Hoornse Historische reeks. Het is een uitgave van de publicatiestichting Bas Baltus. Het boek is voor 25,- Euro verkrijgbaar bij de boekhandel, de VVV, het Westfries Museum, het Museum van de 20 eeuw, en natuurlijk ook in de winkel van de Vereniging Oud Hoorn: Het Oost-Indisch Pakhuis, Onder de Boompjes 22, Hoorn.

Herinneringen ophalen in ‘Hoorn oh ja’

Frans Zack

Eind januari verscheen de inmiddels al 12e editie van het foto-naslagwerk ‘Hoorn oh ja’. Traditioneel werd het eerste exemplaar weer door de voorzitter van de Stichting Hoorn oh ja, de heer Martin Hoiting, overhandigd aan een persoon of een vertegenwoordiger namens een organisatie waarvan op de cover de foto is afgebeeld. Dit jaar is dat de heer Carel de Jong, adjunct-directeur van het Westfries Museum en het afgelopen jaar nauw betrokken bij het VOC-jaar in Hoorn. Op de cover van ‘Hoorn oh ja’-2002 ziet men twee herauten met trompet afgebeeld. Zij speelden op hun instrumenten bij het binnenvaren van de replica van het VOC-schip de ‘Duyfken’ in de haven van Hoorn. Het was Carel de Jong die gestoken in VOC-kostuum, samen met Herman Freesen, Joke Hoogkamer-Van der Meij, Douwe Kamstra en Kees van Louvezijn, op 11 juni de stadsfeesten opende. Deze foto is vanzelfsprekend ook in het nu verschenen boek opgenomen. ‘Hoorn oh ja’ geeft weer een boeiend overzicht van de belangrijkste gebeurtenissen in woord en beeld van de stad Hoorn in 2002. Evenals vorig jaar werd ook nu weer een

‘kroniek van dag tot dag’ opgetekend door Koos van Bockxmeer. De samenstelling van ‘Hoorn oh ja’-2002 was evenals in voorgaande jaren in handen van Hans van

Rijswijk en Hans Schipper. In de nu verschenen editie is een extra katern ingeruimd waarin aandacht wordt geschonken aan de gebeurtenissen in het kader van het VOC-jaar. In 1602 werd de eerste multinational ter wereld opgericht.

Vier eeuwen later werd overal in ons land aandacht gegeven aan dit gebeuren. Ook in Hoorn, zoals in deze editie van ‘Hoorn oh ja’ te zien is. Sinds 1993 is onze vereniging medesponsor van het naslagwerk ‘Hoorn oh ja’. Het is dan ook verkrijgbaar in ons verenigingsgebouw, het Oost-Indisch Pakhuis voor € 7.50. In het Oost-Indisch Pakhuis heeft men verder nog een reeks complete series voorradig, bestaande uit alle eerder verschenen edities. Deze reeks, 1991/2001, kost € 50.-. Een goede gelegenheid dus voor hen die een ‘Hoorn oh ja’-collectie willen opbouwen.

Verder is de 2002-editie verkrijgbaar bij de Hoornse boekwinkels, Hema, VVV/ANWB en Media Express.

Prikkels 3

Henk Saaltink

Oud Hoorn is een vereniging die zo snel gegroeid is, dat we nu al een bestuur hebben dat gevormd wordt door een raad van 11 leden geleid door een voortreffelijk voorzitter die er in dit geval op moet letten niet de titel van prins aan te nemen. Dat zou dan weer verplichtingen scheppen in de tijd van de grote vasten.

Hoewel, een historisch verantwoorde constructie laat zich denken waarin we van deze raad een vroedschap maken met lidmaatschap voor het leven. Als het hele bestuur daarmee kon instemmen was men een hoop zorgen kwijt. Immers elk lid van de vroedschap was – als hij het niet al te bont maakte – verzekerd van een positie voor het leven. Er bestond een roulatiesysteem voor het leven waarbij ieder op zijn beurt voor de winstgevende posten in aanmerking kwam. De invloed van de ambtenaren was tot nul gedaald, omdat er geen ambtenaren meer waren. De situatie ten stadhuize zou dan wel teruggedraaid moeten worden tot die van vóór 1795. Burgemeesters waren er daarentegen 4, maar daarvan traden er 3 na een jaar af en bleef alleen de 4e nog een jaar langer zitten. Geen toelatings-examen maar men moest wel in het bezit zijn van ‘tijdelijke goederen, wetenschappen, voorbedagte Raaden en opregte consciëntien en belijder zijn van de ware kristelijk

Gereformeerde religie”. Dat betekent goed bij kas, niet al te zeer op het achterhoofd gevallen en in ieder geval Nederlands Hervormd. Voor wie dat een beetje te veel vindt kan gezegd worden dat er bij voorbeeld een bewindhebberschap van de VOC tegenover stond, dat f 2.000,- per jaar inbracht, waarbij elke gulden het honderdvoudige van nu waard was. Wat juridische kennis was nooit weg, want was er geen plaats voor een profijtelijke baan, dan kon men altijd nog als schepen geparkeerd worden, dat was het gewone lidmaatschap van de stedelijke rechtbank. En iets wat een vele van onze vooraanstaande medeburgers moet aanspreken: Men hoefde zich niet druk te maken over het afstoten van Oosterpoorten, Banken van Lening aan de Wisselstraat, Boterhallen, Waagegebouwen of Hoofdtorens want die werden overeind gehouden als stedelijk eigendom. Maar de schutterij ging in de jaren 70 van de 18e eeuw praktisch failliet, toen de stadsdoelen opgeknapt moesten worden. Hendrick de Keyser zou wel wat gemakkelijker zijn geweest. Misschien nog eens een reden om erover na te denken. De heren die aan dit systeem meededen zijn in 1795 de laan uitgeschopt. Overigens waren ze in 1813 weer terug voor zover ze nog in staat waren hoogbejaard van hun pensioen te genieten.

Verslag van de najaarsledenvergadering

9 november 2002, Huis Verloren, Hoorn

P.M. Huisman

Aanwezig:

De bestuursleden Boezaard, Faber, Huisman, van Iersel, Moeskops, Veerman en Van Weel; verder 71 leden en 2 belangstellenden.

1 Opening en welkom

De voorzitter opent de vergadering en heet allen welkom in het Huis Verloren. Hij staat kort stil bij de geschiedenis van het pand, een aanbouw van Huize Merens. Een speciaal woord van welkom richt hij aan de ereleden en aan de heer Jaap Schaper, ex-wethouder van Cultuur van de gemeente Hoorn. Er zijn berichten van verhindering ontvangen van de heer en mevrouw Mantel, mw. Van den Hoogen en de heer Lamers.

Arie Boezaard, werkzaam op Bureau Kunst, Cultuur en Monumentenzorg, geeft uitleg over de restauratie van de Ridderikhoffpanden

Tenslotte wijst de voorzitter op de rondgaande presentielijst en meldt dat er na de vergadering een bezoek mogelijk is aan de gerestaureerde Ridderikhoffpanden.

2 Mededelingen van het bestuur

De voorzitter deelt mede dat het bestuur in een recent gehouden overleg met de nieuwe wethouder voor Cultuur en Monumentenzorg, de heer Tonnaer de kwestie rondom het pand Oude Doelenkade 27 aan de orde heeft gesteld. In dat gesprek heeft het bestuur de verzekering gekregen dat op korte termijn wordt gestart met de restauratie. Tevens heeft het bestuur gesproken over de toekomst van de panden aan de Pakhuisstraat. Het bestuur heeft het voornemen om nauwer te gaan samenwerken met andere historische verenigingen zoals het Westfries Genootschap, de Genealogische Vereniging, de Stichting Westfries

Families en heeft in dat kader belangstelling voor uitbreiding van de bestaande huisvesting vooral op de begane grond en de eerste verdieping. Het bestuur van Oud Hoorn zal proberen samen met het bestuur van het Westfries Genootschap betrokken te worden bij de verdere planontwikkeling voor de panden aan de Pakhuisstraat.

Voorts meldt de voorzitter dat wij niet tevreden zijn over het niet nakomen van de afspraak met de stichting Het Jeurde om de eerder opgegraven Agnietentoren zichtbaar te maken als onderdeel van de nieuwbouw aan het Jeurde. Het bestuur blijft zich inspannen om te zorgen dat de eerder gemaakte afspraken worden nagekomen.

Verder vraagt de voorzitter aandacht voor het werk van de internetwerkgroep – “bekijk de oudhoornsite eens goed” – en deelt hij mede dat de vacatures voor het beheer van het Oost-Indisch Pakhuis en voor de ledenadministratie en distributie zijn vervuld.

De voorzitter wijst tevens op de succesvolle uitgave van de publicatie Hoorn en de Zee bij de viering van het 85 jarig bestaan van de vereniging en op deel 3 van de Hoornse Historische Reeks over “Twee eeuwen stedelijke bestuurders” van de hand van Leo Hoogeveen en Arie van Zoonen.

Als laatste onderdeel komen enkele zaken in het stadsbeeld aan de orde. Zo vraagt de voorzitter informatie over de Pijp van Ursem, te zien achter de woningen aan de Korenmarkt. Mw. Uiterwijk heeft hier enige gegevens over en deelt dat de vergadering mede. Daarnaast attendeert de voorzitter de leden op de succesvolle restauratie door Intermaris van de voormalige directeurswoning aan het Gerritsland tot een achttal zorgappartementen voor gehandicapten en deelt hij mede dat het bestuur zich inspannt om ervoor te zorgen dat de monumentencommissie betrokken wordt bij herinrichtingsplannen in de binnenstad. Binnenkort zijn aan de orde de plannen voor het Breed en in een later stadium voor het stationsgebied.

Als laatste meldt de voorzitter dat het gemeentelijke verkoopbeleid van monumentale panden de komende periode aan actualiteit zal winnen; het bestuur zal hierop alert zijn.

3 Verslag voorjaarsledenvergadering 24 april 2002

Mw. Pijl meldt dat zij niet Regio T.V. Westfriesland heeft bedoeld, maar de videoclub Hoorn en de regio. Met deze wijziging wordt het verslag onder dankzegging aan de secretaris goedgekeurd.

4 Afscheid Herman Lansdaal

Vanwege zijn gezondheid heeft Herman Lansdaal afscheid moeten nemen van zijn werk als redacteur van het Kwartaalblad. In plaats van Herman, die niet aanwezig kan zijn, neemt zijn zoon Arnout de woorden van afscheid en dank in ontvangst. Mw. Huisman memoreert dat Herman vanaf 1988 betrokken is geweest bij Oud Hoorn; kort daarna werd hij als oud journalist gevraagd om deel te nemen aan de redactie van het Kwartaalblad, waar hij na het overlijden van Jan Dijkstra de rol van eindredacteur op zich heeft genomen. Een rol die goed bij hem paste. Hij was open, aanspreekbaar, had goed oog voor kwaliteit en zette zich met volle kracht in. Dat deed hij ook bij de actie om een plaquette aan te brengen aan de panden van het voormalige Waterschapshuis ter herinnering aan het verzetswerk van Aaf Dell en Dieuw van Vliet.

Vanaf 1997 liet zijn gezondheid hem steeds meer in de steek. De vereniging dankt Herman voor zijn inzet, betrokkenheid en bijdragen.

5 Bestuursverkiezing

Kandidaten voor het bestuur zijn de heer Jaap Bronckhorst en mevrouw Margot Veerman. Beiden stellen zich kort aan de vergadering voor. Er zijn geen tegenkandidaten ingediend. Hierna volgt de stemming. De heer Bronckhorst wordt met 79 voor, 1 onthouding en geen tegenstem verkozen. Mevrouw Veerman wordt met 80 voor, geen onthouding en geen tegenstem verkozen. De voorzitter feliciteert de nieuwe bestuursleden met hun benoeming.

6 Uitreiking van de jaarlijkse onderscheiding

Voor de twintigste maal wordt de Oud Hoornonderscheiding toegekend aan een persoon of instantie die zich bijzonder verdienstelijk heeft gemaakt op het terrein van de lokale geschiedbeoefening of monumentenzorg. Het bestuur stelt deze keer een heel bijzondere kandidaat voor: de heer Jaap Schaper, geboren Horinees en in de periode van 1984-2002 wethouder en loco-burgemeester van de gemeente Hoorn. Niet eerder is de onderscheiding toegekend aan een voormalig stadsbestuurder. Het bestuur heeft deze uitzondering gemaakt omdat de heer Schaper veel meer heeft gedaan dan alleen zijn werk als wethouder. Hij heeft gedurende de afgelopen decennia zich op alle mogelijke manieren ingespannen voor behoud en restauratie van de grote beeldbepalende en monumen-

Zie bestuursverkiezing. De nieuwe bestuursleden Jaap Bronckhorst en Margot Veerman zitten op de eerste rij, tweede en derde van links

tale panden in de stad en hij heeft hierdoor mede een klimaat geschapen, waarin een grote betrokkenheid van velen bij de monumentenzorg tot stand is gekomen. Hij heeft een stimulerende en belangrijke rol gespeeld bij talloze activiteiten, variërend van acties voor het behoud van de Grote Kerk tot de restauratie van het voormalige Statenlogement en alles wat daartussen ligt – St. Jansgasthuis, Grote Oost 26, VOC-pakhuis, Jozefschool, Ridderikhoffpanden, vele monumentale woonhuizen, kerken in Hoorn en omgeving. Daarbij heeft hij er steeds voor gezorgd dat de panden na restauratie een zinvolle bestemming kregen. Zonder Jaap Schaper zou de stad er minder goed uitzien. Reden voor het bestuur om de jaarlijkse onderscheiding aan hem toe te kennen. De leden ondersteunen het voorstel van het bestuur van harte.

De heer Schaper neemt de onderscheiding met toebehoren in ontvangst. Hij memoreert in zijn dankwoord dat de oud-voorzitter van de vereniging, de heer Bas Baltus, een belangrijke inspiratiebron voor hem is geweest en hij pleit voor een verdere samenwerking tussen ondermeer het Westfries Genootschap en de vereniging Oud Hoorn om het draagvlak voor de monumentenzorg en het cultureel erfgoed blijvend in stand te houden.

7 Rondvraag en sluiting

De heer Van der Waal merkt op dat er nu 11 bestuursleden zijn; hij vraagt zich af of dit niet teveel is. De heer Van Weel antwoordt dat in het voorjaar enkele leden zullen aftreden.

De heer Van Zoonen vraagt of er leden zijn die foto's hebben van de stadsbestuurders Bonfrère en Rozemeijer. Zo ja, gaarne contact met hem opnemen.

Na de rondvraag geeft de heer Van der Heijden een korte toelichting op de restauratie van de Ridderikhoffpanden en volgt de rondleiding.

Bronzen legpenning voor Herman Lansdaal

Frans Zack

Oorspronkelijk had het tijdens de najaarsledenvergadering op 9 november 2002 moeten plaatsvinden: afscheid van Herman Lansdaal. Helaas lag Herman op dat moment in het ziekenhuis en werd de dank in ontvangst genomen door zoon Arnaud. Het was voor insiders echter bekend dat het de bedoeling was dat de bronzen legpenning van de stad Hoorn aan Herman zou worden uitgereikt. Van uitstel kwam echter geen afstel en inmiddels is Herman gelukkig zover hersteld dat dit feestelijk gebeuren op woensdag 15 januari 2003 kon plaats vinden.

In zijn functie van wethouder mocht Roger Tonnaer de bronzen legpenning van de stad Hoorn aan de blij verraste Herman Lansdaal overhandigen. Dit in aanwezigheid van Herman's echtgenote Annie en de kinderen en kleinkinderen van Herman. De Vereniging Oud Hoorn was vertegenwoordigd door voorzitter Ton van Weel en een afvaardiging van de redactie van het kwartaalblad.

Voor wat de Vereniging Oud Hoorn betreft was Herman van 1991 tot en met 2002 aan het Kwartaalblad verbonden. Aanvankelijk als redacteur en na het overlijden van Jan Dijkstra in 1992 als eindredacteur. In die functie zorgde Herman er o.a. voor dat er regelmaat kwam in de verschijning van het blad. Verder heeft Herman door zijn vele interessante artikelen in die jaren een onuitwisbaar stempel gedrukt op de inhoud van het blad. Zo verschenen er van zijn hand interviews met oud-plaatsgenoten als Han Ebbelaar, Martin Brozius, Corine Rottschaefer en Kees Winkler. Ook heeft Herman zich ingezet voor de totstandkoming van een plaquette die eer brengt aan de dames Aaf Dell en Dieuw van Vliet. Deze plaquette, met het portret van deze Hoornse verzetshelden, kon in 1996 aan de gevel van het voormalige Waterschapshuis aan het Grote Oost worden onthuld.

Herman Lansdaal begon zijn journalistieke carrière op 17-jarige leeftijd bij het Zaanse dagblad De Typhoon. Vervolgens werd hij adjunct-hoofdredacteur bij het toenmalige Noordhollands Dagblad in Hoorn. In 1979 vertrok hij naar Purmerend om daar redactiechef en later hoofdredacteur te worden van de Nieuwe Noordhollandse

Oud Hoorn-voorzitter Ton van Weel (rechts) wenst Herman Lansdaal namens de vereniging geluk met de bronzen legpenning. Dit onder toezien oog van wethouder Roger Tonnaer (links).

Courant. Deze functie zou hij blijven vervullen tot dat hij in 1991 met de VUT ging.

Het schrijven zat Herman echter in het bloed en zo werd hij, naast het Kwartaalblad, al snel betrokken bij de jaarlijkse uitgave van "Hoorn, oh ja". Verder schreef hij voor de voetbalclub Always Forward bij het 75-jarig bestaan het jubileumboek. Op bestuurlijk vlak was Herman Lansdaal betrokken bij de Stichting Stedenband Hoorn-Pribram en de Stichting Oosterkerk. Ook was hij eind jaren '60 voorzitter van de oudervereniging van de Mariaschool in de Eikstraat en vervolgens werd hij ook bestuurslid van het R.K. Schoolbestuur Hoorn.

Redactie-afscheid

Gedurende de redactie-vergadering op 5 augustus 2002 was Herman voor het laatst aanwezig als redacteur van het kwartaalblad. Bij die gelegenheid bracht Henk Saaltink in zijn functie van voorzitter van de redactie-commissie de vele prestaties van Herman onder woorden. "Er blijft een lege plek achter die moeilijk op te vullen is. De redactie heeft lang van Hermans hulp kunnen genieten: hij was een bestuurder die niet met zich liet sollen en ook een uitstekend schrijver die wel deed denken aan Simon Carmiggelt. Herman was groot in het kleine". Na dit min of meer officiële gedeelte werd de redactiecommissie op woensdag 9 oktober 2002 in de gelegenheid gesteld om tijdens een lunch in "De Tuynkamer" echt afscheid te nemen van Herman. In het bijzijn van echtgenote Annie werden tal van

herinneringen opgehaald. Vooral ook over de vele verhalen die Herman in het verleden voor het kwartaalblad heeft geschreven.

In het kwartaalblad nummer 2 van juni 1991 werd in één regel aandacht gegeven aan het feit dat H. Lansdaal nieuw was als redacteur. Zelf wist hij mij in 1997 voor een plaats in de redactie-commissie te strikken. Het was volgens Herman maar voor zo'n uurtje of twee in de drie maanden.

Natuurlijk wist Herman wel beter, véél beter zelfs, want hij hakte zelf al vele jaren met het journalistieke bijltje. Dit "leugentje om bestwil" is Herman al lang en breed verge-

ven maar komt bij gelegenheden als deze toch weer gek-scherend boven drijven. Tijdens de lunch in "De Tuynkamer" herinnerde Henk Saaltink nogmaals aan het vele werk dat Herman voor Oud Hoorn had verzet. In zijn dankwoord bracht Herman onder de aandacht dat hij al dat werk niet had kunnen doen zonder de steun van zijn echtgenote Annie.

Speciaal voor haar had Henk Saaltink dan ook een fraai boeket rozen meegebracht. De redactiecommissie heeft node afscheid genomen van Herman Lansdaal en hoopt dat hij nog vele jaren van "zijn" kwartaalblad zal mogen genieten.

LEZERS SCHRIJVEN

Deze rubriek staat open voor alle lezers van het kwartaalblad die op- of aanmerkingen hebben op eerder geplaatste artikelen of in het algemeen vragen willen stellen of hun kritiek willen leveren. De bijdragen worden geplaatst buiten verantwoordelijkheid van de redactie of van het bestuur. Er kan alleen schriftelijk gereageerd worden.

Geachte redactie,

Bijgaand zend ik u een kopie van een kaart die ik in mijn bezit heb. Ik vraag me af of iemand van uw leden weet of de op deze foto getoonde winkelpui in Hoorn was en zo ja, waar? In de etalage is vanuit twee verschillende gezichtspunten de Waag op de Rode Steen te zien.

Het onderschrift onder de witte olifant is, u raadt het al: DE WITTE OLIFANT.

Verder heeft een grapjas de 'ö' in 'Utermöhlen' voorzien van twee puntjes op de neus, zodat de 'o' een varkentje lijkt. Of dit in werkelijkheid ook zo was of dat de kaartenmaker een grapje heeft uitgehaald? Ik zou het niet weten. U misschien wel?

Op een schildje boven het raam staat geschreven: 'WEL-VAART'. De achterkant van de kaart is onbeschreven en heeft een adres- en een te beschrijven kant.

Zou iemand ook weten of er werkelijk Hoornsche kaas gemaakt is en of die ook bij de Waag werd verhandeld?

Ik zou het bijzonder leuk vinden antwoord op mijn vragen te krijgen. Alvast bedankt voor de moeite!

Een vriendelijke groet van
Lydia Hoogland
Verfmolen 64
1622 LP Hoorn
0229-237320
overdag
0229-249775 avond

Oud Hoorn website-nieuws

Frans Zack

Het is nu ongeveer ruim één jaar dat onze vereniging over een eigen website kan beschikken. weliswaar niet onder de naam 'Oud Hoorn', maar ook 'Vereniging Oud Hoorn' weten de vele bezoekers te vinden. Na een wat moeizame start hebben de vrijwilligers die zich met onze site bezighouden beslist niet stil gezeten. Aanvankelijk werd er zomaar wat aangemodderd. Nu de taken duidelijk zijn verdeeld is dit de site aanzienlijk ten goede gekomen.

Bovenal gaat het bij de site om actualiteit. Immers: het Kwartaalblad verschijnt ééns in de drie maanden. Actuele zaken of mededelingen van het bestuur kunnen nu ogenblikkelijk via de site wereldkundig gemaakt worden. Het zal dus duidelijk zijn dat de rubriek 'Actualiteit' bovenaan op het lijstje stond waar het ging om verbeteren. Dit heeft als gevolg dat deze rubriek nu opent met de drie meest recente items. Berichten die eerder werden uitgebracht zijn nu te vinden in het z.g. 'Actualiteiten-archief'. In de toekomst zal deze rubriek nog verder verfraaid en uitgebreid worden.

Vanzelfsprekend neemt de actie van de Vereniging Oud Hoorn tegen de voorgenomen verkoop van vijf monumenten prominent een plaats in op de eigen site. Op de site vindt men de historie van de monumenten beschreven. Ook wordt er op de site een handtekeningenactie gevoerd waardoor men te kennen kan geven het niet eens te zijn met de eventuele verkoop van diverse monumenten. Daarnaast werd door Oud Hoorn op deze site een forum geopend, waarin men zijn mening kan geven over het voorgenomen besluit van de gemeente om de monumenten in de verkoop te doen.

Op woensdag 15 januari j.l. ontving onze oud-redacteur Herman Lansdaal de bronzen legpenning van de gemeente Hoorn uit handen van wethouder Roger Tonnaer. Van dit gebeuren wordt eveneens melding gemaakt op onze site: zowel in woord als ook

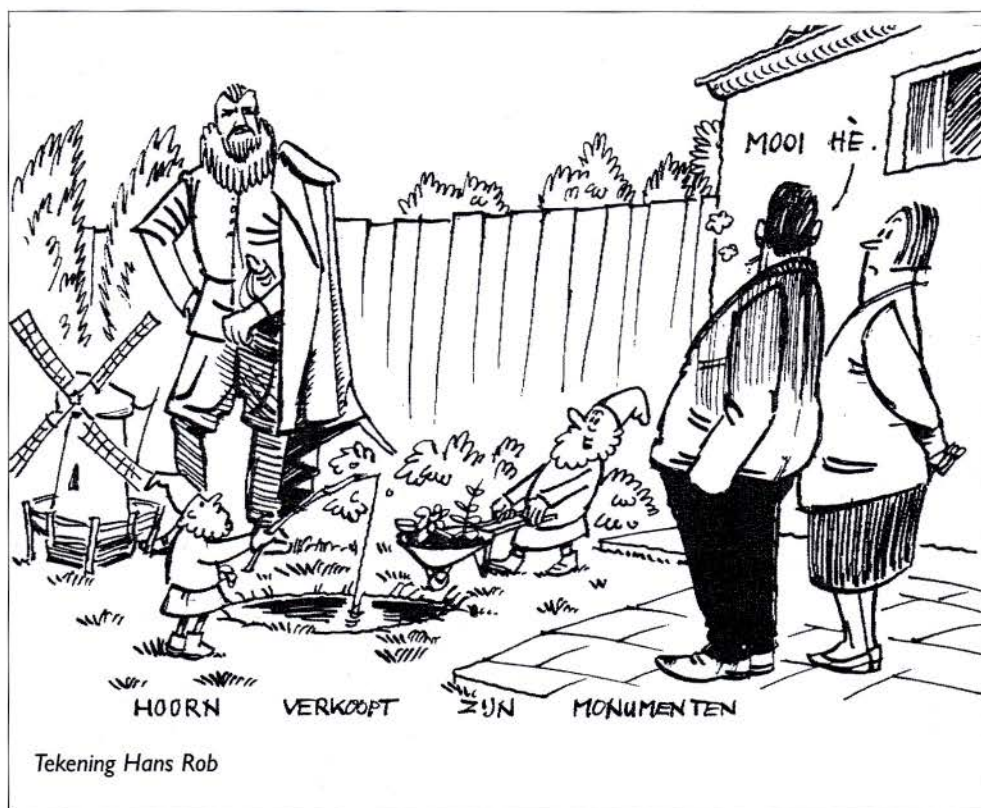
in beeld. Nieuw is ook de rubriek 'Hoornse bedrijfsgechiedenissen'. Er werd een begin gemaakt met het in beeld brengen van bedrijven die een rol hebben gespeeld in de geschiedenis van Hoorn. Het gaat hierbij om verhalen over bedrijven die eerder al in het kwartaalblad werden gepubliceerd. Zo kan men nu alles vinden over de Bernardo sigarenfabriek en verder ook Pool's tabaksfabriek. Interessant is natuurlijk dat men de bijbehorende afbeeldingen nu in kleur kan bewonderen. Vanzelfsprekend zal ook deze rubriek in de toekomst worden aangevuld met meer bedrijfshistorie.

En dan is er nog de rubriek 'oud-hoornlinks' waar een groot aantal interessante bronnen bij elkaar werd gebracht. De subrubrieken die wij nu brengen zijn onder andere: Musea, Religieus zoeken, Film-video's, Monumenten, Historische verenigingen, rijksdiensten, Genealogie, Archeologie, VOC-links, Aanbevolen, Hoorn en de zee? en diversen. Kortom: er valt heel wat te bekijken op onze eigen verenigings-website: het adres is:

www.verenigingoudhoorn.nl.

Heeft u zelf misschien een interessante site ontdekt waarvan u denkt: 'Dat is iets voor Oud Hoorn', geef dat adres dan via e-mail door aan:

info@verenigingoudhoorn.nl.

24 jaargangen kwartaalblad

Henk Saaltink

Er was geen ontkomen aan. Al weten je redactiegenoten ook, dat je een verklaard tegenstander bent van jubilea, herdenkingen en feestnummers. Als enig lid van de redactie dat van het begin alles heeft meegemaakt, moet je een artikel schrijven, dat gewijd is aan het 25-jarig bestaan van het kwartaalblad. Het scheelde niet veel, of ik zag bij mijn mederedacteuren de gedachte opkomen: 'Nu kan het nog, straks niet meer.' En omdat ik als historicus vaak genoeg heb zitten mopperen, dat een bekende stadgenoot ons niet zijn memoires heeft nagelaten, ben ik maar weer achter de computer gekropen om wat herinneringen naar boven te halen aan de mensen van het 25 jarige kwartaalblad.

De mensen van het 25 jarige kwartaalblad

Hoe begon het? Ik wist het niet meer en heb toen maar eens de vijf bruine door Volkers ingebonden delen doorgebladerd. Je probeert je te herinneren hoe dat eerste begin was. Langzaam komt de herinnering naar boven aan die eerste vergadering ergens in het voorjaar van 1978 in de Oosterkerk met veel rumoer en interrupties. Er was daar veel volk bij elkaar gekomen, veel mensen die nu helaas alweer vergeten zijn. Wethouder Wiese was er, een schilderachtige figuur die velen tegen zich in het harnas heeft gejaagd. Maar hij hield zich in zake het kwartaalblad op de achtergrond, hoewel hij door zijn aanwezigheid een aantal mensen in de goede richting heeft gedreven.

Jan Dijkstra, de Limburger met de Friese naam, was er ook, een van de mensen die het blad op poten hebben gezet. Hij pleitte voor de oprichting van een verenigingsblad als beter communicatiemiddel tussen bestuur en leden. Hij was een organisator bij uitstek, een goede tekenaar ook. We hebben hem tot hoofdredacteur gemaakt en daarmee was de hij schakel tussen drukker en redactie.

Wie waren er nog meer? Jan Onstenk van het Noord-Hollands Dagblad, de al te vroeg afgefallen schrijver. Onstenk is de beste auteur geweest die het kwartaalblad tot op heden gehad heeft. Tot een van zijn meesterwerkjes uit die begintijd behoort de beschrijving van de Hoornse binnenstad samen met Ridderikhoff. Ridderikhoff, die alles uit de toneelwereld wist en die alle inwoners van de binnenstad van de laatste vijftig jaar in zijn hoofd had zitten. Wie kent nog het schitterend verhaal over de manier waarop in Hoorn begraven werd. 'Wanneer iemand vanwege de stad begraven werd, diende een andere koets [dan die welke voor de nette mensen werd gebruikt], die niet op veren, maar aan riemen opgehangen was. De koetsier, meestal Meyer de melkboer van het Grote Oost, droeg dan een heel wijde mantel met bef. De familie ging er lopend achteraan, alleen de mannen - de vrouwen gingen niet mede.' (6e jrg. (1984) p. 23) De iewat plechtstatige taal van Ridderikhoff en de droge inhoud van de tekst hebben een onweerstaanbaar komische uitwerking.

Wie zaten er nog meer in de redactie in de begintijd? Jack Buiten. Hij zorgde ervoor, dat de krant getypt werd. Misschien was het een unicum, een getypte krant. Het leek wel iets uit de oorlogstijd. Toen we merkten, dat het kwartaalblad van de vereniging goed ontvangen werd en dat het financieel mogelijk was, zijn we overgestapt op een gedrukte uitgave. Jack verliet in die jaren de redactie. Hij was ook de man die tientallen nieuwe leden aanbracht en daarmee de financiële basis van het blad verstevigde. Zijn hart ging meer in de richting van de maquettebouw. Hij was de man van de maquette van Hoorn, langzaam opgebouwd met een groep leden op de zolder van het huis van tandarts Habes.

Wie nog meer? Ik heb me er altijd over verwonderd, dat het enthousiasme zoveel energie losmaakte. Iets is daarvan te zien aan het staatje van de leden die aan de krant hebben meegewerkt hieronder. We begonnen met acht mensen maar het bleek veel later ook met de helft te kunnen. Hooftveen die de ondankbare taak van corrector op zich nam. De discussies met hem gingen over komma's of dubbele punten. Desondanks schreef hij daarbij ook nog goede stukken. Het was jammer, dat hij door onenigheid over een principiële kwestie met Onstenk een tijd uit ons midden verdween in het midden van de jaren tachtig.

Iemand anders was Kuppers, de man van de verspreiding. De verspreiding van het kwartaalblad. Wie met zo'n clubblad begint, denkt er meestal niet direct aan, dat het elke keer weer met niet te veel vertraging bij de leden in de bus moet vallen. Cees Kuppers zette een bezorgapparaat op poten, waarmee de krant onder de leden kwam. De bezorgdienst maakte zich langzamerhand geheel los van de redactie. Ik kan dan ook niet meer al de namen noemen van de leden die het blad bij u en mij in de bus lieten glijden. Maar ik wil hier nog eens mijn waardering uitspreken voor deze omgeziene medewerkers. Een bijzondere medewerker was ook Cor Korpershoek, lange tijd drukker van het blad, maar ook veel meer dan drukker.

Er blijven nog een paar namen over van de mensen van het eerste uur. Het zijn de stille schrijvers die de kolommen vullen. Daarvan noem ik alleen de vaste medewerkers die nu of in het verleden deel uitmaken of uitgemaakt hebben van de redactie: Willem Vingerhoed, Wim Zwijsen en ikzelf. In de jaren 90 verdwenen verschillende medewerkers door een aantal oorzaken uit de redactie. Jan Dijkstra bleef in de strijd op 15 augustus 1992, evenals Jan Onstenk en Cees Kuppers. Jan Dijkstra werd opgevolgd door Herman Lansdaal, die intussen ook al weer afscheid van ons heeft moeten nemen. Herman was de krantenman bij uitstek. Iemand die het jammer vond, dat een bericht dat de moeite van het plaatsen waard was, een maand in een bureaula moest blijven liggen. Herman was goed in interviews. Bijvoorbeeld de serie gewijd aan Aaf Dell en Dieuw van

Vliet, twee dames uit het verzet heeft nogal wat aandacht getrokken.

Met Femke Uiterwijk deed de eerste vrouw haar intrede in de redactie. Zij ontwikkelde zich tot spil binnen de redactie. Ze had een eigen rubriek 'Kent u Hoorn ook?', verzorgt de contacten binnen de redactie en heeft een belangrijk aandeel in het gereed maken van de nieuwe nummers. Dat laatste gebeurt sinds 1997 samen met Frans Zack, de graficus binnen onze redactie. Wie nog meer? Rob de Knecht, onze specialist op zeevaarkundig en historisch terrein, sinds kort weer terug van weg geweest. Met Gerdien de Galan, de gewaardeerde notuliste bij de redactie vergaderingen, heb ik ze dan dacht ik wel gehad.

De mijlpalen van de groei

Het is wellicht interessant het eerste nummer van het kwartaalblad te leggen naast het laatste en te zien hoe dat onaanzienlijke blaadje zich ontwikkeld tot een volwassen tijdschrift.

Die eerste pagina is niet wervend. Een grijze bladzijde vol letters, een kop en een illustratie in pasfoto-formaat met het portret van de voorzitter. Het enige dat eruit springt is de kop, een zwierige hoorn die de hand van Jan Dijkstra verraadt. Het kleine pasfotootje schijnt uitzondering te zijn, want op de andere nummers uit de begintijd is de foto weer verdwenen.

Gelukkig verschijnt de illustratie op de voorpagina weer in het derde nummer om daarna niet meer te verdwijnen. Een enkele keer hebben de foto's nog wel eens plaats gemaakt voor tekeningen, bij voorbeeld in 1985, maar dat was eerder uitzondering dan regel. Op dit moment pro-

beert de redactie de foto te laten aansluiten op het artikel, dat eerste geplaatst wordt. De omvang van het blad is een voortdurend punt van discussie geweest tussen de penningmeester en de redactie. Gelukkig hebben we in dit opzicht nogal tolerante penningmeesters. De eerste nummers zweefden zo rond de 16 pagina's, het laatste had er 56. Dat zijn wel de grenzen. Aan de voorpagina is heel wat geknutseld. In 1986 was de redactie van mening, dat de barokke kop op de voorpagina zijn beste tijd gehad had. De hoorn en de linten moesten verdwijnen. De strakke kop die toen verscheen, heeft het op kleine wijzigingen na tot 1998 uitgehouden. In het laatstgenoemde jaar werd de hele lay-out onder handen genomen.

De vormgeving werd in handen gegeven van Studio Brouwer te Hoorn. De voorpagina werd uitgevoerd in tweekleurendruk met een kleurenbalk en het nieuwe logo van de vereniging op de voorpagina. Het geheel leidde tot heftige discussies tussen bestuur en redactie. Uiteindelijk werden de voorstellen tot verandering in grote lijnen toch door alle belanghebbenden aanvaard. Langzamerhand kregen de verschillende onderdelen in het blad een vaste plaats.

Het colofon (het blad met de vaste mededelingen over drukker, uitgever e.d.) belandde na een zwerftocht door het hele blad op de tweede pagina. Er verschenen enkele vaste rubrieken als 'stadsbeeld, restauraties wijzigingen en verval' (1984), 'Kent u Hoorn ook zo?' (1985), 'Men vraagt ons' (1991)

Dit waren dan de eerste 25 jaar van het kwartaalblad. De volgende kwart eeuw zal door een ander beschreven moeten worden.

REDACTIELEDEN IN DE EERSTE 25 JAAR VAN HET BESTAAN VAN HET BLAD

	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	02	03
Jack Buiten	x	x	x	x	x																				
Jan Dijkstra ¹	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x											
Gerdien de Galan																								x	x
Leo Hoogeveen	x	x	x	x	x	x						x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Cees Koppers	x	x	x	x	x	x																			
Rob de Knecht							x	x	x	x	x	x	x												
Cor Korpers- hoek ²							x																		
Herman Lansdaal ³														x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Jan Onstenk	x	x	x	x	x	x																			
Henk Saaltink	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Femke Uiterwijk ⁴							x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Willem Vinger- hoed	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x														
Frans Zack																			x	x	x	x	x	x	x
Wim Zwijsen	x																								
Totaal	8	7	7	7	7	6	6	5	5	5	5	5	5	5	4	4	4	4	5	5	5	5	5	6	6

Bron: Colofons kwartaalblad

Halve jaren zijn zo goed mogelijk naar boven afgerond

1. Hoofdredacteur 1979 tot 1992.

2. t/m 1985 was Cor Korpershoek persoonlijk sterk betrokken bij de totstandkoming van het blad

3. Hoofdredacteur juni 1992 t/m september 2002

4. Waarnemend hoofdredacteur vanaf december 1997, hoofdredacteur vanaf december 2002

oud-HOORN

KWARTAALBLAD
van de VERENIGING „OUD HOORN“

Eerste Jaargang nummer een
februari 1979

'n nieuw blad voor oud-hoorn

Uw Voorzitter: J.M. BALTUS

Het is logisch en begrijpelijk dat de vereniging Oud-Hoorn zich bezighoudt met alles wat het historische Hoorn betreft. Het is echter een misvatting te denken dat leden van deze vereniging dus mensen zijn die in het verleden leven, dat zij romantisch ingestelde personen zijn die vluchten uit hun eigen tijd, dat het hier zou gaan om een verzameling vlinderstrikken, wandelstokken en corsetten, behept met nostalgische gevoelens en dwepend met de oude dingen die onverbiddeijk voorbijzijn: de bakker op de hoek en de stoepen van de Grote Noord.

De strijd om het behoud van het oude Hoorn is een actuele zaak, een kwestie van nu en voor de toekomst, voor de oudheidkundige, voor de Horinees, voor de toerist, voor het nageslacht. Het monumentenbezit van Hoorn, en alles wat daarmee te maken heeft, is niet louter een geschiedkundige aangelegenheid - hoewel er op oudheidkundig en cultuurhistorisch gebied volop interessante speurtochten te verrichten zijn.

Als je denkt aan de stedenbouw na de tweede wereldoorlog, aan de dorpsuitbreidingen en de architectonische opvangmogelijkheden voor de overloop, is het begrijpelijk dat monumenten uit bouwkundig en bouwkunstig oogpunt van groot belang zijn, alleen al als stalenboek voor bouwkundige kansen.

Gezien het vraagstuk van de vrijetijdsbesteding (waarbij de mensen niet alleen tot zelf creëren moeten worden aangezet, maar juist ook tot kunnen waarderen, genieten) ligt het ook voor de hand dat stadsschoon uit recreatief, artistiek en toeristisch oogpunt een steeds grotere rol gaat spelen.

Ook economisch gezien zijn onze monumenten waardevol. Voor allerlei doeleinden, culturele, openbare, commerciële, kunnen ze gebruikt worden, na aanpassing of restauratie. Dit geldt ook voor de oude woonhuizen, die een brok extra woongenot geven waar geen triplex-balkonplafond, plavuizenlinoleum of ingelijste tegeltjeswand tegen opgewassen is, dus waardoor huur- of verkoopwaarde wordt beïnvloed.

Mensen hechten zich aan hun stad, aan hun buurt, aan hun straat; de verschijningsvorm daarvan wordt nu eenmaal bepaald door de aanwezige bebouwing. Afbraak van het bestaande waardevolle berokkent gewoonweg geestelijke schade, want het monumentenbezit, ook dat oude pandje, is het geestelijk bezit van de stadsbewoner dat hij wil doorgeven aan zijn kinderen. Hij oriënteert zich erop - denk aan de kerktorens; hij vereenzelvigd zich met zijn stad, dus ook met het uiterlijk ervan; hij is trots op zijn stad.

En van een monument kun je ook zonder meer genieten, van de mooie vormen, de kleuren, het eigen-aardige ervan; dat genot krijgt nog meer inhoud als je denkt aan de eentonige, functionalistische nieuwbouw alom, waarbij geldgebrek en gebrek aan verbeelding,

Ook dit keer waren er niet zoveel inzendingen, als ik de laatste maanden gewend ben. Ik neem aan, dat de feestdagen mij parten gespeeld hebben. Ik kreeg één brief met een foto met onbekenden en maar vier lezers namn contact op, omdat ze een bekende op eerder geplaatste herkend hadden. Desalniettemin en evenwel nochtans, zoals een van mijn vroegere leraren in het verleden zei, gaan wij met gezwinde pas voorwaarts om het Schicksal de pas af te snijden. Dat doen wij dan maar. U zult begrepen hebben, dat het de leraar Duits was. Daarom: Vielen Dank für die erhaltenen Aufnahmen.

Wat mij bereikte, een koffiepauze, een jazzband en nog een feestje. De enige brief met nieuwe onbekenden die binnenkwam, ontving ik van de heer Fr. Karel uit Zuidoost Beemster. Mevrouw A.E. Veld-Valkenburg op de Ramen, en de heren Groot, Onder de Boompjes, P. Houter uit Heiloo en Jan de Vries uit Westwoud. herkennen iemand op eerder geplaatste foto's. Zoals gewoonlijk begin ik met degenen waarvan de namen zijn teruggevonden. De eerste is mevrouw Veld-Valkenburg. Zij gaf me informatie over de personen op de foto met de schoenmakerswerkplaats op p. 122 van de afgelopen jaargang. Zij is zelf de dame die met koffiekopjes bij de deur staat. Haar man is de schoenmaker C.H. Veld, de man links die waarschijnlijk op de koffie zit te wachten.

De heer de Groot ging in op de leden van het jazzorkest op p. 75 van de vorige jaargang. Hier nog eens alle namen met de inzenders. Inzenders van links naar rechts tussen haakjes 1. Hylke Dijkstra, viool (Dessing, Silver, de Vries), 2. Wim Feller, gitaar (D., de Groot, S.,V), 3. Jack of Lex Spiro, klarinet (S.,V.) 4. Gerard Mels, drums(D., S.V.), 5. Jury Abels, accordeon (S.,V., G.). Feller leeft nog steeds en is een vast onderdeel van het Hoornse straatbeeld. Van de heer De Groot kreeg ik ook nog een paar namen van feestvierders op p. 77. Nr. 7 is Dirk Pieters, maar dat wisten we reeds, links van hem zit Cees Alkema, dat is nr.3.

De wereld van de lichte muziek en een enkele biljarter

De heer Houter gaf me de namen van de voetballers op p.181. De meeste namen kreeg ik ook al van de heer Entius,, maar de heer Houters brief is belangrijk om de gegevens die hij verschaftte over de activiteiten van deze voetballers in het rijk van de lichte muziek. Ik houd dezelfde nummering aan als in het vorige aflevering van deze rubriek. Dus beginnende met de achterste rij en van links naar rechts:

1. Volten. 2. Entius. 3. Niet K. Morsch maar Jan Over de Linden, Hoorn, accordeonist, heeft lang gespeeld in de 'Morsia's', onder leiding van Kees Morsch. 4. Nico Vriend

Afb. 2. Carnaval te Hoorn in de zeventiger jaren

Afb. 3. Drie paren

die met zijn broer Jan (nr. 11) en Piet Machteld (nr. 15) een trio vormde. 5. Kees Morsch uit Wijdenes pianist en bandleider van de 'Morsia's'. 6. Leo Vaandriks uit Enkhuizen, drummer in de band van Harry Lobrink, die toen regelmatig optrad in café 'De Valk' op het West. 7. P. Houter, accordeon en piano, toen meestal in de 'Hollandians' onder leiding van Joop Koning met onder meer Hylke Dijkstra (zie hiervoor) als drummer. 8. Wytze de Boer, Enkhuizen, trompet en zang, leider van de door dit blad eerder vermelde 'Melody Makers'. 9. Arie Groot uit Andijk accordeonspeler en pianist in dezelfde band. 10. Piet van der Gracht, ook een bekende Horinees. 11. Jan Vriend, broer van 4. Voor zover Den Houter weet kwamen zowel hij als zijn broer Nico uit Zwaag. 12. Jan Knijn uit Hoorn, speelde sax, piano, accordeon en drums. Heeft net als de schrijver van deze brief in diverse formaties met al deze collega's gespeeld en is nog steeds een goede vriend van Houter. 13. Klaas Papa uit Hoorn, accordeonist, heeft lang gespeeld in de 'Favorieten' onder leiding van Jaap Kaayk en ca. 1962 zelf leider van de 'New Swing Specials'. 14. Pieter Oerlemans uit Hoorn, accordeonist, na en wellicht in de oorlog in 'The Jitterbugs'. Daarna lange tijd in de 'Rupico' onder leiding van Cor van Straten. 15. Piet Machteld uit Zwaag, trompettist in de formatie van de gebroeders Vriend (4 en 11). Dit wat betreft het gelegenheidsselftal op p. 181.

De heer Houter vermeldt ook nog dat nr. 9 op de foto op p. 180 van deze jaargang de heer D. Feller is, eigenaar van een biljartfabriek, toen op het Nieuwe Noord, nu op de Factorij 10B in Zwaag.

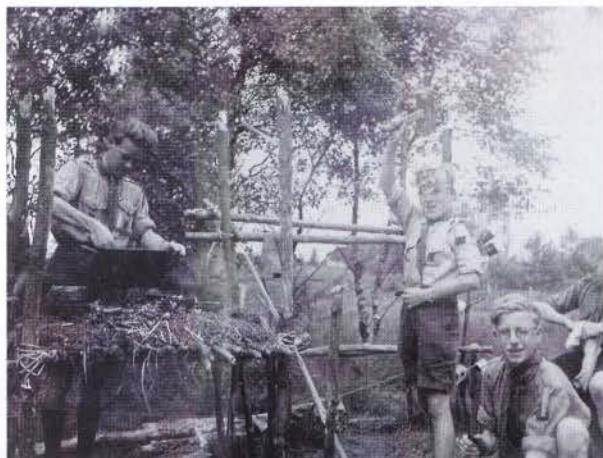
Mensen uit de garage, van de biljart- en de voetbalclub

Jan de Vries uit Westwoud voegt nog wat informatie toe aan het fotootje waarop een deel van het personeel van Geerling en Winkelaar (jaargang 24, p. 178, foto rechts boven) te zien is. Op de voorste rij, geheel rechts wijsbeens met de handen op de knieën zit Gerrit Vet uit

Berkhout. Vet heeft 40 jaar bij het bedrijf gewerkt. Hij is nu overleden. Recht achter Vet, tweede van links op de achterste rij staat Klaas Gons, een broer van de man van het tuincentrum. De meest rechtse staande man is niet H. Greeuw maar Harry Leeuw. Daarna liep er iets mis met het telefoongesprek waarin ik deze informatie ontving. Er was sprake van een Olf van Meurs, maar wie dat is weten we niet. De genoemde Van Meurs zou familie zijn van de Van Meurs van de naaimachinehandel. De garage van Geerling is geopend tijdens de mobilisatie van het Nederlandse leger. Dat moet dan in 1939 geweest zijn.

De Vries vertelde ons ook nog wat over de foto van de biljartclub 'Keizerskroon' op p. 180. Nr. 9 is de heer D. Feller, maar dat wisten we al. Feller was behalve eigenaar van een bedrijf waar benodigdheden voor het biljartspel gemaakt werden ook oprichter en voorzitter van de Koninklijke Nederlandsche Biljartbond (K.N.B.B.). De Vries deelt ook nog mee, dat de vesten die de nrs. I en II dragen de officiële wedstrijd kleding van de biljarters was.

De Vries voegde ook nog wat toe aan de informatie over de gelegenheidsvoetbalclub van p. 181. De zeer lange man (nr. 8) op de achterste rij geheel rechts is Wytze de Boer. Vóór hem, tussen de beide rijen in staat met de armen over elkaar Arie Groot, links daarvan op de achterste rij zien we dan nog Piet Houter, de schrijver van de voorgaande brief. Houter zou links van een Jaap Veenstra staan, maar volgens Den Houter moet dat zijn rechts van Lo Vaandriks. De heer De Vries zet overigens een vraagteken bij de aanduiding.

Afb. 1. Padvinderskamp Sperwers

Padvinderskamp en carnaval

De nieuwe zending foto's met problemen begin ik met een opname (afb. 1) van een groepje padvinders in wat je een kampkeuken zou kunnen noemen. Aan de linkerkant is een soort primitief aanrecht gebouwd. Daarachter staat een verkenner te roeren in een bak. Het kan ook zijn, dat hij bezig is met de afwas. Links van hem in het donker, maar de foto munt niet uit door een goede belichting, een figuur die voor zich uit staat te dromen. In het midden een ander die verwaarloosd zwaait met een houten hamer. Rechts een brildrager die een echte bij hanteert en nog verder naar rechts iemand die met een vieze lap iets schoon probeert te poetsen. Dit fotootje op oorlogsformaat ontving ik van de heer Bongers uit Canada. Het enige dat ik weet, is dat het om een kamp van de verkennersgroep 'De Sperwers' gaat, dat in 1947 in Denekamp gehouden werd. Van u graag de namen van de jongens

De volgende foto toont een aantal mannen en mogelijk één of twee dames op een fiets (afb. 2). Het lijkt me een soort carnavalsonderneming te zijn. Ik weet niet, of het

Afb. 4. Zes dames in het bos

apparaat voldeed aan de verkeersvoorschriften. Wanneer de opname is gemaakt is me niet bekend. Rechts is nog het oude Hop te zien en dat is dacht ik achter in de jaren 70 gesloopt. Ik zou herkenning van de ongewone fietsers wel leuk vinden en ook het jaar van de opname. De foto komt van mevrouw Gieling-Walrecht uit de Rotiusstraat.

Afb. 5. Vijf paren in het bos

Nette dames en heren en een voetbalelftal

De volgende drie opnamen komen uit de verzameling van de heer Bakker uit Baarn (afb. 3 t/m 5). Ik zou uit deze serie geen opnamen meer willen plaatsen, omdat ik het vermoeden heb, dat het niet om een Hoornse familie gaat. Hoewel verschillende foto's uit deze verzameling geplaatst zijn is er nog nooit een teken van herkenning bij deze portretten geweest. Dat doet niets af aan de kwaliteit van deze foto's. De portretten laten dames en heren - en dat is wat anders dan mannen en vrouwen - zien uit het begin van de twintigste eeuw, ca. 1910 tot 1920. Dames en heren uit de goeude burgerij. Zo ook dit keer. Op de eerste foto (afb. 3) drie heren, duidelijk broers met hun vrouwen of hun verloofden. Op de tweede foto (afb. 4) nog eens zes dames waarschijnlijk in de buurt van Egmond of Bergen. Op de derde foto (afb. 5) dragen de dames Volendammer kapjes. Mocht in een helder ogenblik een van u toch een van de dames of heren herkennen, laat u mij dat dan weten. Volgens stempels op de achterzij-

Afb. 6. voetbalelftal Always Forward

de is de eerste kaart gemaakt door een fotograaf met het adres Nieuwersloot 38 in Alkmaar en de tweede door fotograaf Dekker te Alkmaar.

De laatste opname (afb. 6) dit keer is een opname van een elftal. Ik ontving hem van Fr. Karel in Z.O. Beemster. Niets

is er bekend. De heer Karel denkt dat het een elftal van Always Forward is uit ca. 1950. Graag uw opinie.

I. Hier en elders in dit artikel vermelde bijnamen heb ik weggelaten.

Bijgaand gedichtje droeg Rik Singer voor tijdens de nieuwjaarsreceptie van onze vereniging in de benedenzaal van het Westfries Museum.

Hoorn,

*Hoorn, Hoernensis, Hornae, Hoek
met je mooie stenen
poortjes, monumenten en hofjes
van St. Sebastiaan, Statenlogement, Stapel
In het carillon van
de Grote Kerk hoort
men welluidend de weerklank
van je historiek verleden
Geplaatst in het heden
Een rode steen getuigt
Van bloedvergieten en –verwanten*

*Een blauwe steen spreekt
van een Hoorns rondje
Gehakt, ui, kaas, rauwkost
Hoornse specialiteiten, Maria's legende
Taaikoeken, spritsen, broeders, dranken
Hoorn, Horne, Hornanus, Hoirne
Westfries winkel- en schoolHoofdstad
Jij laat alles zien
De toerist ziet veel
aan historie beschreven door
Velius, Abbing, Kerkmeijer, Baltus
Zeeslag met Graaf van Bossu
Dagboek van Schipper Bontekoe
Beeld Gouverneur-Generaal J.P. Coen
Je wereldvervaard, imposante havengezicht
Stad niet te vergelijken*

Rik Singer

HOE HOORN VERANDERDE

Femke Uiterwijk

Boven de Koepoortsweg anno 2003 en onder dezelfde weg rond 1913. Dat geeft het stempel aan dat achter op deze foto staat, 13 juli 1913. Een dame fietst aan de verkeerde kant van de weg. Dat zal toen niet zo'n probleem zijn geweest. Op de foto is weinig ander verkeer te zien. Rechts ligt nog wel de tramrails van de paardentram naar

Enkhuizen. Ook is zichtbaar het portiek en een gedeelte van de voorgevel van Koepoortsweg 100. Het houten portiek – nog steeds aanwezig – heeft een wat Jugendstilachtige hoefijzervorm. Het lijkt of de sloot rechts gedempt is op de plaats van de pas aangelegde tuin en dat hij voor en na deze tuin er nog wel is.

